

शैवकगोत्रादि दीपिका

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગત્તરાત્તા કાપીરાખિત વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૨૬૧૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દોલત ઝો પ્રાંદ સાંપડા

વિગય ૨૭૩૪૨૩ મેલ

सेवकगोत्रादि दीपिका

વૈદ્ય ત્રિકુમળ હરિરામ રાસ્તે

(१२७-भूखपुर)

૪ સ ૧૯૨૫

પ્રત ૨૫૦

भूट्य

વાચન !   મનન ! !   નિદિધ્યાસન ! ! !

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ સંગ્રહ
૧૨૩૧૬

‘ત્રી સૂર્યપ્રનામ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં મુળચલ્લાઈ પ્રિન્ટવાલે ગ્રાપ્યુ
કાનુપુર રાજ્ય—અમદાવાદ

ଉପହାର

ଶ୍ରୀ _____ ନ

_____

_____ ମଧ୍ୟସ୍ଥୀ

અર્પણ પત્રિકા

નૃષિની આદિમા વેદસ્વરૂપ રત્નતુલ્ય મહાપુરુષોને ઉત્પન્ન કરી
રત્નગર્ભાનો બિરુદ ધરાવનારી, ઓ વિપ્ર જ્ઞાતિ દેવિ ? ઋષિઓ અને
મહર્ષિઓને જાતપગ મોડલાની, વિશ્વનો ઉદ્ધાર કરનારી, ઓ, બ્રહ્મણ
જ્ઞાતિ-જનનિ ? રાજાઓ અને મહારાજાઓ પર મહાશ્વરો અને
મંત્રાટોપર ક્ષત્રિય ત્રૈશ્ય અને શુદ્રોપર શાસન કરી, ધર્મ પ્રવર્તાવ-
નારી, ઓ વિપ્રવયા માતૃ ! આજે આ અદ્ય બાળ નાગ ચગણુમા
થુ અર્પિ શકે ? થુ ગુણુ ગામ્ શકે ? અજનગીરિ મમાન જ્ઞાહીનો
ઢગલો હોય મમુદ્ર પોતે ખડીઆ રૂપ અને અને બધાએ હદ્ય વક્ષો
લેખિનાનુ કાર્ય કરે સમગ્ર ભૂમડળ કાગળ સ્વરૂપ બનવા તૈયારી
ખતાવે અને અનતકાળ પર્યંત મરસ્વતિ પોતેજ લેખિકાનુ કામ ભજવે
તોપણ ઓ પવિત્ર વિપ્રજ્ઞાતિજનનિ ? તારા અનત ગુણોનુ આલેખન
કેમ થઈ શકે ?

બાળક આભલામા રહેલા /દુ મિ અને પડડવાની તૃષ્ણા કરે
પથ કટપટક્ષનુ કળ લેવા ઇચ્છે વિના ત્રાપે નિર્ધારિત મહામમુદ્ર તરી
જવા ચાહે તેમ-ઓ જ્ઞાતિ દેવિ ! તારા ગુણુ-ગ્રામ ઢગવાનો આ
અદ્ય પથુ સ્તુત્ય પ્રયત્ન છે

જ્ઞાન, કમ, અને ઉપાસનાવડે વિક્ષેપ મલ અને આવરણને છિન્ન
બિન્ન કરી પરમાત્મ સ્વરૂપને પ્રાપ્ત થનાર બૌદ્ધાદિક દશનોમા ગહે
નાર પાપડોનુ નિરસન કરનાર ઉપાસના અને ઈર્ષના માના તળે
નભી રહેનાર પાપડીઓને જડમૂળથી-ઉન્મુલન કરનાર ભગવાનશ્રી

આછ શક્યચાયતે ઉત્પન્ન કરનાર એ સ્ત્રી સ્વરૂપિણી દ્રાવિડ જ્ઞાતિ દેવિ ' તને હુ થુ થુ અર્પુ

તાગ સ્મરણ માત્રથી-તારા મહાતનુનેના ઉચ્ચ આદર્શોથી અને તારી સ્મરણ વિલુતિઓથીજ અમખ્ય મનુષ્યો વિશુદ્ધાત્મા બન્યા પણ એ જ્ઞાતિ દેવિ ? આજે ક્યા એ તારા તનુને ? ક્યા એ તારી વિદ્યા ? ક્યા એ તારું શૌર્ય ? એકનીશ એકવીશ વાર નક્ષત્રિય ધૃતિ કરનાર ભગવાન પરશુરામને જન્મવાનારી એ, માતા ' ક્યા એ તારી દિગત યાત્રી, શૌર્ય કીર્તિ ' માત્ર વર્ણોપર ગુરૂતરી-ક્રોધો ગિરફ ધરાવનારી-એ પૂનિત માતા ' તારાપર વળી, કરાલ કળગતી અમરે ' કેમ, નહોય જગન્નિયતાના ક્રમથી કોઈ બચ્યું છે ?

આર્ય ભૂમિમા અનેક ઉત્ક્રાંતિઓને ક્રાન્તિઓ થઈ અને તેની અમર તાગપર પણ થઈ, એકજ વિષ્ણુ મહામમાજને ધરાવનાર ૧ સારસ્વત ૨ ઈર્ણુ-પુન્જ ૩ ગોડ ૪ મૈથિલ ૫ ઉત્તલ એ વધ્ય પર્ય-તથી ઉતરે ગહેનાર પાત્ર અને ૧ દ્રાવિડ ૨ આદ્ર ૩ કરનાટકીય ૪ મહાગાંધિય ૫ અને ગુજરાત એ નધ્યથી દક્ષિણે રહેનાર એમ તુ દશ વિભાગમા વિભક્ત થઈ અને પછી તે તારા વિભાગો પેટા વિભાગોના પાત્ર પણ ક્યા છે ? આજે તુ ચોર્યાશી-ચોર્યાશી-જ્ઞાતિઓને ધરાવનારી એ, જ્ઞાતિ દેવિ ' છતાંએ તને આક્રંદ કરવું પડે છે કાળના કપાટાની સાથે તારા તનુને આખા આર્યાવર્તમા એકથી બીજે ઢેરાણે ભટક્યા અને ખુમ કર્યા આ ભૂમિવિનીમયથી જ્ઞાતિ ઓના મળ નિષ્ક્રમણ સ્થાનો પણ સોધવા મહાદુર્લભ છે અને કેમ ગોધાય ? આજે તારા પનોતા પુત્રાને શાખા ગોત્ર, અવતક પ્રવર, વંશ, ગણપતિ, ભેરવ, મહાદેવ અને ગોત્રદેવી-કેજે જ્ઞાતિઓના મૂળ

ઉદ્ભવને નળી લેવાના ઉચ્ચતમ સાધનો છે. ગાગવને પ્રતિષ્ઠાને ટકાવી રાખવાના પ્રોત્સાહન છે તેનું એને કયા ભાન છે અને એટલેથીજ એ માતા આ પાગાયણ અટકતું નથી ગાયત્રી ગધ્યાવદન વગેરે ષટકર્મનું પણ ભાન તારા તનુને ' શુ નથી ભુલ્યા ' દેવી શુ લખુ શુ કહું અને લખવા કે કહેવાથી તારા તનુનેનું ક્ષેપ થાતું હોય તે તન્ક તારા પુત્રો વળતા હોય તો તેમ થવા આ પ્રયત્ન છે.

દ્રાવિડ જ્ઞાતિના અનેક વિભાગો પૈકી સેવક વિષ્ણુ વિભાગ કે જે સેવક જ્ઞાતિનો હું અહીં તનુજ હુ તેની કથની કહું ' પિન્નમની બીજી સતાગ્રન્થો સમય હતો વખના દક્ષિણ વિભાગમાં કાળે વિકરાળ અવસ્થા ધર્યો અને દેવી એ વખતે તારા તનુને એ ભદ્રેવો ઉદર નિવાહાર્થે ધૃશ્વરનું શરણ લઈ તુર્તીકારીન નગરથી નીકળી પડ્યા અને આજીવિકા અને આશ્રયને સોધના છેક ઉત્તરમાં શ્રીગ પટ્ટણ આવ્યા અને ત્યાંના વાસતત્ત્વ જનોએ આશ્રય આપ્યો ત્યાંનાં પેઢિા ભગવાનશ્રી હાકાર (બાલા) ની પૂજા કર્યા કરતા હોવાથી અને તે દ્વારાએ જીવન નિર્વાહ ચલાવતા હોવાથી ત્યાં આવનારાઓ દ્રાવિડા પણ પુજારી-સેવક-એ ઉપનામથી ઓળખાયા અને ત્યાં લગભગ ૧૧ વર્ષ અને ૭ માસ જેટલો સમય રહી જાણે ત્યાંનાજ વસનારા હોય એવા થઈ પડ્યા.

વિશુદ્ધ-કર્મ, અને જ્ઞાનથી પોતાની મહતા જમાવી લીધી અને તેથી આગતુકો છતાં પૂર્વ રહેનારાઓથી વધારે પ્રતિષ્ઠિત બન્યા પણ ત્યાં તો કળિયુગ હતો એટલે એ પ્રતિષ્ઠા એ, મહતા, અને એ ગૌરવ પ્રત્યે હમેશના ગહેનારાઓ અસહિષ્ણુ બન્યા અને પોતાના મપથી ક્ષાગવગ અને બળથી આશ્રિતોને હાકી કાઢ્યા.

ભગવાનશ્રી નૃષ્યુચ દ્રના પુનરી અને સેવક થવામા લગલગ ૧૨ વર્ષો જેણે વીતાડયા તેને એ ઉપનામ છોડવુ કેમ ગમે ? ખસ અહિથીજ સેવક જ્ઞાતિની શરૂઆત થાય છે એ સેવક ઉપનામમા ગૌરવ સમજનાર એ દક્ષિણાલ વિપ્રો દ્રાવિડ વિપ્રો વિશ્વભરમા વિશ્વાસ ગાખી ત્યાથી આગળ વધ્યા પછી કોકણમા આવ્યા અને ત્યા ભિન્ન ભિન્ન સ્થળોએ ગહા કેટલાક સાથી ગુજરાતમા આવી તપોધન નામની એક બ્રાહ્મણ જ્ઞાતિમા ભળી નયા અને છેવટે લગભગ ૨૦ કુટુંબો પદ્મી શતાબ્દમા ઓખા પ્રાન્તમા દાગિડા શહેરમા આની વસ્યા શ્રીરગપદ્મણમા ભગવાન શ્રી નૃષ્યુચ દ્રની સેવાનેા જે ધ્યાન મત્ર ગીએના તે ગળવાન મન્દારોની પ્રેરણાથી અર્હિપણ શ્રી ગણછોડગયના પુનરીઓનો મહાર મેળની ત્યાપણ એજ પુનિત સેવાદૃત્યમા નિયુક્ત થયા અને ત્યાથી પુનરી * સેવક, એ ઉપ-

નોટ— સેવક એ શબ્દમાત્રથી કેટલાક સુરભાષ્યો પણ, જેર સમજમા રહી કચ્છમા આવેલ સેવક ભાષ્યોને અન્યાય આપવા પ્રેરાય છે જો કે તેમ કરવાનો એ ભાષ્યોનો છરાદો તો નહિ જ હાય પણ એ જેર ખત્તમાક આપવાના કેટલાક કાલ્પનિક કાગળો છે અને તે એ છે કે વધ્યના દક્ષિણ ભાગમાથી તુતી કારીન નગરથી આવેલ દ્રાવિડો દાગિડા શહેરમા આવ્યા તે પહેલા દારિકામાથી ાકોગજના પુનરીઓ જે રહેતા તે ત્યાગીઓ હતા સ્ત્રીસમાજ તેને અસ્તીકૃત હતો અને તેમ હોવાથી સાધુ, ત્યાગી, વૈરાગી, કે માવા એવા એવા નામોથી ઝોળખાતા હવે પહેલા દક્ષિણાલ દ્રાવિડ બ્રાહ્મણો ઉપર કહી આવ્યા તેમ તુતીકારીન નગર શ્રીરગપદ્મણ, મહારાષ્ટ અને ગુજરાત વગેરે અનેક સ્થળોનુ પરિભ્રમણ કરી

નામને ચિરસ્થાપ બનાવ્યું અને દ્રાવિડ ને બદલે સેવક એ ઉપનામથી મળ્યું પછે ઝોળખાવા લાગ્યા સેવક એ એક ખીજે વિભાગ છે એવી ખોટી શકતું નિવારણ કરવા આ ઇતિહાસ બસ થશે ત્યાંથી એ સેવકો શ્રી લોકારજીની બેટ ઉવરાવવા, અવાર નવાં ડચ્છમા આવવા લાગ્યા ડચ્છ પ્રદેશની મદુતા રસાલતા અને એવા અનેક ડચ્છ ભૂમિના મધુગ ગુણોપગ મુન્ધ બની દારિકા નગરમા આવેલા અઢાગ કુટુંબો ડચ્છમા પદરમી મદીના અતમા મવત ૧૪૬૫ લગીમા ક્રમ મહ આવી વચ્ચા અને લાગ પછી ડચ્છને પોતાની જન્મ

પોતાના સ્ત્રી, કુટુંબ બાળબચ્ચા મહીત દારિકા શહેરમા આવી વચ્ચા શ્રીનગપટ્ટણમા ભગવાનશ્રી કૃષ્ણચંદ્રની સેવા કરી તેઓએ સેવક ઉપનામ ધાગણ વડુ હટુ છતા તેઓ ગૃહસ્થજ હતા અહિં (દારિકા) લાગી સેવકોના મહદારી મન્યા ખરા પણ તેથી ગૃહસ્થ મટી લાગી, એમ ન બન્યું પ્રથમના પુત્રીઓના આશ્રિતો બન્યા અને પુત્રનું કાર્ય પ્રથમથીજ અબ્યસ્થ હોઈ તેમા અહિં પણ જોડાઈ ગયા અને બંને સેવકો તરીકે ઝોળખાવા લાગ્યા છતા દાક્ષિણાત્ય, દ્રાવિડો ગૃહસ્થ એવકો હતા અને દારિકા શહેરના મૂળ પૂત્રીઓ લાગીઓ હતા આ દાક્ષિણાત્ય તેઓ સદીઓ પહેલા ગૃહસ્થજ છે એનો ઇતિહાસ એવક જાતિના દશાદી ભાટના ચાપડાઓમાથી મળી આવે કે જેમાં તેનો માત્ર ગાદુગિડ પરીવારનું પુત્ર પુત્રીઓનું અને સ્ત્રીઓ સુદ્ધાનું વર્ણન મળી આવે છે અને એ ગૃહસ્થ સેવકોના લગભગ અઢાર કુટુંબો ડચ્છમા આવી વચ્ચા આથી ગૃહસ્થ અને લાગી વચ્ચેનો બેદ સુગપાઠકો સરલતાથી વિચારી સમજી શકશે સુજ્ઞેષુર્કિં બહુના ।

ભૂમિ બનાવી અને આજ પયત કચ્છમા એ અદાર કુટુંબો લગભગ ૨૦૦ ધરના વિસ્તારમા ભિન્ન ભિન્ન ગામોમા વિસ્તરી રહ્યા છે
 એ જ્ઞાતિ જનનિ ? આ તારા મેવડ મતાનોનો ઇતિહાસ છે
 અને એ મતાનો પણ ઉપર લખેલ નળનાઈઓથી ભરપુર છે દેવિ ?
 તારૂં સ્મરણુ તે ઉત્પન્ન કરેલા શાખા, ગોત્ર, અવટડ વગેરે નવ બાબતોનુ એને જ્ઞાન કયા છે ? તારા આ પ્રયત્નમા તારા આ આશિર્વાદ ઉતરે અને આ લઘુ પુસ્તકમા કરેલ નિર્દેશથી એ તારા સેવક મતાનો સુજ્ઞાન બને અને તેમ ડરી ધર્મીય કામમા તત્પર બની મોક્ષ તરફ પ્રયત્ન કરે દેવી, એવા આ તારા બાળતનુજનો પ્રયત્ન છે તેમા આશિર્વાદ આપ અને એ આશિષને ઈચ્છી ઓ માતા, જ્ઞાતિ દેવિ, પૂનિતજનનિ, આ લઘુ પુસ્તક તારા ચરણાવિન્યાસમા સમર્પુ છું

—ૐ શાન્તિ—

વિક્રમાર્ક ૧૯૮૧
 ચેત્ર સુદ ૫ ગવિ

લેખક,
 વૈદ્ય ત્રીકમજી હરિરામ રસ્તે
 ભુજપૂર કચ્છ

નિવેદન.

— ૨ —

ભગવાન પિનાકપાણીની સત્ કૃપાથી “સેવક ગોત્રાદી દિપીકા” નામક આ લઘુ પુસ્તક આજે સમાપ્ત થાય છે. દરેક અંકે મહત્ કાર્યની પરિ સમાપ્તિ ડરતા મિત્રો અને મજ્જનોની થોડે કે ઘણે અંશે સહાય અને મહાનુભૂતિ લેતી પડે છે એ નિયમનો આ મારા કાર્યમાં પણ અપવાદ નથી, એટલે એ ઝેહીઓ અને મજ્જનોને આ સ્થળે યાદ ન કરે તો ‘હુ ગુણુટોહી બનુ, મેવક જ્ઞાતિના દશોદિ ભાટ મોતીગમે જ્ઞાતિનો હજગથી રધાગે વપોનો ઇતિહાસ પુરો પાવો’

મુદ્રા નિવાની સ્વર્ગસ્થ જોશી વદ્મજભરામ નિર્ભયરામે નસ્ટન કૃતિને પોતાની વિદ્વતાથી સંશોધન કરી ગ્રંથ બતાવી

ભાઈ શંભુનાથ જગરી કોઠડીઆ કતેગટવાલાએ મુદ્રણ વ્યવસ્થા બુદ્ધ સંશોધન વગેરેમાં મહાય કરી ગજનગ (અમદાવાદ) વિદ્યા જ્ઞાનાના રાસ્ત્રી બલુરામ લક્ષ્મીરામે સર્વ મન્દૃત ભાગ શોધી આપી મદદ કરી

ભુજપુરના ભાઈ આણુદજ દેવરાી ગાહે પુસ્તકોના લિન્ન લિલ વિષયોપગ મલાલ અને સૂચનાઓ આપી પુસ્તક મડલનામાં સહાયકે બન્યા

એ બધાનો હું અતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનું છું. શુભે
 યથાશક્તિ ચતુર્થ એ નિયમાનુસાર મારો અત્પ યત્ન મારા
 જ્ઞાતિ મધુઓ સમજે તેા મારા અત્પ પ્રયાસનું સાક્ષ્ય માનીશ
 મહિ કલ્યાણ કૃત કશ્ચિત્તુ દુર્ગતિ તાત ગચ્છતિ એ ભગવાન
 શ્રી ધૃષ્ટ્યયદ્રથી બોધાયલા સનાતન મત્યના દૃષ્ટિ બિન્દુથી જ્ઞાતિ
 ભાર્ગવિની કંપાણુકારી પ્રવૃત્તિ નરક અત્પ પણ શુભાવહ યત્ન છે
 ને મક્કળ થવા પ્રભુના ચરણોમા પ્રાર્થતો—

વૈદ્ય ત્રીકમળ હરિરામ રાસ્તે.

વશાખ વદિ ૧ ગતિ }
 મવત ૧૯૮૧ }

ભુજપુર—કચ્છ
 જય,-પિનાકપાણે

શ્રીયુત્તમ વઘનાજ ત્રોકમજીભાઈ હરીગમ રામને

જન્મતિથિ-અવત ૧૮ / ના પ્રાગણ રતિ ૫ જુદા ભુવન (૧૮૭૧)

J A I V

પેચ જગજીવનભાદ હરીનામ રાસને

જન્મતિથિ-અ. રત. ૧૯૧૮ જા. ૪૮ ગુરુ ૧૫ ગતિવાળ

અવસાન-અ. રત. ૧૯૮૭ ના શ્રાવણ માસ ૧૨ ભુજપુર (૨૨)

J A I W

વૈદ્ય રતનજી રામકૃષ્ણ ગમ્ભે

પ્રા. ૧૮ મેડીકલ પ્રેક્ટીશનર

ભુજપુર (૨૦૨૧)

વિષયાનુક્રમ.

— ૦()૦:—

વિષય	ગાના રહેવાસી	પૃષ્ઠ
નિવેદન		
અર્પણ પત્રિકા		
ઉપોદ્ધવાત		૧-૫
ગાતિબુધ્ધિએને વિનતિ		૬
મગલાચરણ		૭-૮
શકરાચાર્યે દશ મન્ત્ર કરી (પાચ ગોડ તથા દ્રાવિડ)		
સેવક નામની પ્રસિદ્ધિ		૮-૯
નવ બાબત (વસ્તુ)નું કથન		૯
જે નવ પ્રકાર નથી જાણતા તેને જ્ઞાનજીતી રહેવા મહાધિઓ ના પાડે છે		૯
જેશી અવટ કવાળા (ગઢસીસા)		૯
તિલક ” (મહિ)		૧૦
દેવધર ” (મોથારા)		૧૧
બ્યાસ ” (ખેડોઈ)		૧૧-૧૨
પાંડિત ” (સીંધ)		૧૨-૧૩
ફડકે ” (કાઠડા)		૧૩
બાપટ ” (માડવી)		૧૪
લદ્દ ” (નાગલપુર)		૧૪-૧૫
ભાનુ ” (કુભારીઆ)		૧૪-૧૫
ભાગવત ” (માધાપુરા)		૧૬

આચાર્ય	'	(મ. ૧૩)	૧૭
ઉપાધ્યાય	"	(મેઘપુર-ખાખર)	૧૮
આપ્ટે	'	(ગુદીયાળી)	૧૯
કાનડે	'	(ભોજપુર-વાગડ)	૧૯-૨૦
ચક્રદેવ	"	(ગ્રામ થયેલ છે)	૨૦
ચીતલ	"	(આધોર્ક)	૨૧
છત્રે	"	(આનમીઆ)	૨૧-૨૨
માડલિક	"	(મગનાણા)	૨૨-૨૩
ગગ્તે	"	(મમારોવા)	૨૩
વેશ્વ પાચન	,	(મેનકે)	૨૪
નુસ્તકની ગ્યનાનો કાળ			૨૪

અથકર્તા વૈદ્યરાજ ત્રીકમજી હરિરામના વરા તથા નિવાસ

ગ્યાનનું કથન

૨૫

અવટક, ગોત્ર, પ્રવર, વેદ શાખા, ફેની ગણપતિ, મહાદેવ,

ભૈરવ, મજા ગામનું નામ વિગેરેનો ટોકો

૨૬-૨૯

શ્રૂમિજા

૩૦-૩૨

ત્રણ વેદની સંખ્યા (સોચ-તથાનન ગ્નાન)

૩૩-૪૦

આચર્યણ મધ્યા પ્રયોગ

૪૦-૪૨

યસોપવિત ધારણ વિધિ

૪૨

માધારણ મકલપમ્

૪૨-૪૨

શિવ પૂજનમ્

૪૫-૪૭

રૈલ દેવ કર્મ

૪૭-૫૦

બ્રહ્મ યજ્ઞ

૫૦-૫૧

ભોજન વિધિ	૫૧-૫૨
પ્રસ્તાવિત શ્લોકો	૫૨-૫૩
ગાયત્રીના ધ્યાનના શ્લોકો	૫૪
કચ્છી સેવક દ્વારિના ધારા	૫૫-૭૧
નખર, ગામનુ નામ, અવટ ક, માણુમનુ નામ, ગર્માનુ કોષ્ટક	૭૧-૮૩
શુદ્ધિ પત્રક	૮૩
ગ્રંથો અમર	

ॐ तत् सत् परમાत्मને નમઃ

ઉપોદ્ધાત.

આ લઘુ પુસ્તક મારા જ્ઞાતિયધુઓનાં હાથમા આપતા તે રચવાનો હેતુ અને પરિસ્થિતિથી જ્ઞાતિયધુઓને વાકેફ કરવા પ્રયત્ન ન કરે તો તેના ઉદ્દેશમા રહેલા સાચા ખ્યાલથી જ્ઞાતિય-ધુઓ અજ્ઞાત જ રહે, આથી તેના ઉદ્દેશનુ ગાભીર્ય સમજવા જ્ઞાતિયધુઓને વિનંતી કરી પ્રસ્તુત વિષયમા આગળ વધીશ

વૈદિક સમય અને આજના તુચ્છ સમયનો મુકામલો કરાય ત્યારે હૃદયમા ધ્રાણશુલ્કનો અશ હોય તો અત કરણુ દુ ખ અને નિરાશાથી રૂઝ થયા વિના રહે નહિ એ એક જમાનો હતો કે જ્યારે વેદની શ્રુતિઓ ઋચાઓના આદેશ પ્રમાણે જીવનનૌકા ચલાવનાર મત્ર દ્રષ્ટા અનેક બ્રહ્મર્ષિઓ હતા મહર્ષિ વશિષ્ઠ, વિશ્વામિત્ર, વાલ્મીકી અને વેદવ્યાસ જેવા પરમ તત્ત્વજ્ઞાનીઓ સમાજ નેતા હતા અને અત્યંત અવસ્થિત અને સુગઠિત વર્ણુ વ્યવસ્થા હતી

આ જમાનામાં વિપ્ર, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શુદ્ર એ ચાર મનુષ્ય સમાજના પેટા વિભાગ હતા અને તેની તમામ જીવન વ્યવસ્થા કરવાનો ભાર તો બ્રહ્મર્ષિઓ પર જ હતો એ વખતનો ધ્રાણશુલ્ક સમાજ આર્તજ નિરૂપી હોય રાજ્યોના રાજ્યની પશુ દરકાર કે ઇચ્છા કર્યા વિના આશ્રમનિવાસ પસંદ કરી એકાંત મનન અને

નિદિધ્યાસનના પગિણુએ પૂવોશ્રમમાજી બ્રહ્મત્વ, બ્રહ્મચર્ય બળે સિદ્ધ કરી વેદ અને વેદાગમા પાઠ ગત થઈ ચાલે સમાજનું ગુરુપદ મેળવવા લાયકાત મેળવતો અને તેથીજ અતિ આદરણીય વાણીવડે કહેવાયુ છે કે **વર્ણનામ્ બ્રાહ્મણો ગુરુ** આ પાઠ્ય બ્રહ્મ ગુરુઓ ક્ષત્રિયાદિ ત્રણ વર્ણુપર ઢાણુ ધરાવતા, અને તેમના પર શાસન પણ ચલાવતા તે વખતના સમાજની શિક્ષણુ વ્યવસ્થા ગજનૈતિક અને આર્થિક વગેરે તમામ વ્યવસ્થાઓ આ બ્રાહ્મણુ સમાજ જ કરતો ક્ષત્રિય અને પૈથ્ય મમાજ પણ આ વિચારક સમાજને તન મન અને ધનના ભોગે પોષતો અને બલિષ્ઠ કરતો પણ એ જમાનો ગયો કાળના જવા માથે પરિગ્ચિતિ પણુ બદલાઈ અને આજ તો નિરાશામાં ને નિરાશામાં કહી જવાય છે કે **તે દિ નો દિવસા ગતા** (તે દિવસો તો ગયા) વર્ણુ, વર્ણુવ્યવસ્થા, આશ્રમો આશ્રમવ્યાપ્ત્યા, યૌર્વાસ સાહિત્ય અને તેમાના પુનિત ઉદ્દેશો, પરમ લક્ષ્ય અને તેના સાધકો બ્રહ્મત્વ અને બ્રાહ્મણુ એ બધાએ પર કાળના જવાની સાથે વિદૂતિના પજો ચડ્યા ચાલે વર્ણુશ્રમના અમળ્ય પેટા વિભાગો થયા અને તેને લીધે વર્ણુવ્યવસ્થા, અતિ મુશ્કિલ અને તુચ્છ બની કલેશ, અહતા, અને તુચ્છતા નવી મન્દ્રતિના પરમ અવસિષ્ટરૂપ પરમર્થિ પતજલી, પાણીનિય, કુમાગ્નિ ભટ્ટ અને ભગવાન શ્રી શકરાચાર્ય જેની મદાન અને ની વિમ્બીઓ અને તેના મહાન ઉદ્દેશો પરપણુ આ વિદૂતિનું પડ અનીજ જામ્યુ અને અધ પતનનું પારાયણુ મહાયુ અને આજે તો ડહવુ યુ વર્ણુશ્રમ છેજ ક્યા / એ પૌર્વાસ સરકતિના નામ માનનેજ બધાની બેડેલ વર્ણુશ્રમ એના અધ પતનનું પારાયણુ ક્યા જઈને અટકે એ વિચારજી બુદ્ધિનેજુભળાવી રહ્યો છે

આજનો આઠણુસમાજ જાણે વર્ણુત્રયનું દામત્વ કેના નિર્માણ થયો હોય તેમ પોતાના પૌર્વાત્મ ગૌરવ, સંસ્કૃતિ અને મહા પુરુષોને લુલી જઈ વ્યક્તિત્વનું ભાન ઓછાં બેઠો છે અને આજના એ ભુદેવોને પોતાના ગોત્ર શાખા અન્ટક (ઓડક) અને કુવાપિ ઘાત્રી દેવી વગેરે આવશ્યકિય હકીકતોનું, ક્રિયાકાંડનું અને નિત્યક્રમનું પણ ભાન હોતું નથી. આથી વધારે સોચનિય નહીં ની ? ના અધઃપતન આઠણુ સમાજના પેટા વિભાગના સાક્ષર નેતાઓ મજબુત પ્રયત્ન કરી નહિ અટકાવે તો કયાજઈ પહોંચશે એ કંપના પણ દુઃખ છે માટે સાક્ષર આઠણુ યજુઓને મારૂં નમ્ર નિવેદન કે જે તેઓ પોતાની વિદ્વતા, બુદ્ધિ અને તર્કશક્તિનો અવનતિને ખાળવા મૂકે પ્રયત્ન હરગીજ કરવા આટલું પ્રામગિય લખ્યા પછી પુસ્તક રચવાના મારા ઉદ્દેશ પર આવીશું

પુસ્તક રચવાનો ઉદ્દેશ-

પ્રિય જ્ઞાતિ-યજુ !

આથી હું એજ જણાવવા ઇચ્છુ છું કે આ અધઃપતનની અમર આપણી સેવક જ્ઞાતિપર પણ જરૂર થઈ છે આપણે પણ આપણા ગોત્રાદિકની માહિતી તરફ, ક્રિયાકાંડ તરફ, અને નિલ કર્મ તરફ એ દરદાર છીએ એ વાતને હું પુરવાર કરવા ઇચ્છુ છું ૩૭ વર્ષની વાતપર સવત ૧૯૪૪ ની સાક્ષમા કેન્દ્ર ભુજપુર મુકામે આપણી સેવક જ્ઞાતિનું લગ્ન સમેલન થયેલ આ પ્રમગે કેન્દ્રના ભુદા ભુદા ગામોમા વસી રહેલ જ્ઞાતિ યજુઓની લા હાજરી હતી તેમા વિદ્યા-વિલાસી યજુઓ પણ હતા સમાજ છે એટલે ક્રિયાકાંડ અને નિલ

કર્મના પ્રેમીઓની હાજરી હતીજ આ પ્રમગે ભુજવાળા પટેલ વધ-
લજ વાકીવાળા, પ્રાણજીવન કાનજ મોથારાવાલા, સુદગજ દેવરામ,
મુરારજ પુરુષોત્તમ કાઠડાવાલા, પ્રાગજ ગમજ, મેનજ અમરદાસ,
આતમારામ ભાણજ દેવરામ તાપીરામ વગેરે ગૃહસ્થોદી સમેતનના
સૌદર્ય અને પ્રતિષ્ઠામા વધારો થઈ રહ્યો હતો જ્ઞાતિ સુધારણા અને
તેને લગતા પ્રશ્નો ચર્ચાઈ ગયા હતા આ નમેલનમા એક પ્રસંગે
બધા જ્ઞાતિમધુઓ એકત્રિત થઈ ધાર્મિક વિષયની ચર્ચા કરતા હતા
ભિન્ન ભિન્ન વિચારોની આપ લે થયા પછી ગોત્ર શાખા વેદ અવ-
ટક વગેરે ચર્ચાના વિષય બન્યા અને તેમા ધણા બધુઓ અજ્ઞાત
હોય એમ લાગ્યું આ પ્રસંગે ગૃહસ્થીશાવાળા નેશી કાનજ નફ
ગમ હિસા થયા તેણે દ્રઢ અને સત્તાવાદી અવાજે બધાને સંબો-
ધન કર્યું કે દરેકે પોતાની ગોત્રાદિ નવ બામતોનો ખ્યાલ આવે તેવી
મમજણ આપની આ સાબળી ગભીર નિગવતા છવાઈ રહી વણા
જણુ ઝ બવાતા હોય એમ લાગ્યું તે કળી જઈ નેશીએ વ્યક્તિગત
તપાસ ડગવા માડી પગિણામે વીચક જણુ તરફથી સાધારણ ખ્યાલ
મળ્યા પછી નિરાશા મળી એટલે ગાયત્રી અને મધ્યાવદન સબધી
પરીક્ષા ચાલી અને એમા તો દગેડ જણુને બાદ કરી બાકી છેક
નિષ્ફળતા નેવાઈ આ દુ ખદ દ્રસ્યની આગેવાનોના મનપર બહુજ
અસર થઈ અને દરેકને એમ લાગ્યું કે આ માટે ઝાઈ થયુંજ નેશીએ
નમેલનનું લક્ષ્ય આ લેખક તરફ ખેંચાયું અને વિનંતી કરી કે
સાહિત્ય અને તેનો વારસો તમારા કુટુંબમા છે, તેનો
લાભ સમાજને આપો એમ જ્ઞાતિ ઇચ્છે છે મારાપર આવેલ ફર-
જની મુશ્કેલીઓનું ભાન છતાં જ્ઞાતિજનોના આગ્રહને હું આધિન
થયો અને એ કાર્ય સ્વીકાર્યું આથી જ્ઞાતિજનોએ ઠરાવ કર્યો કે કચ્છ

ભુજપુર નિવાશી પંથ ત્રીઢમજી હરીરામ રાસ્તે સેવક ગાતિની ૧૨૨
 શાખા ગોત્ર વગેરે નવવિષયોની મપૂર્ણ માહિતી આપનાર પુસ્તક
 રચે આ પછી મહેશ્વરન વિસર્જન થયું અને મે તત્ત્વમધી નીચારો
 કરવા માડ્યા પણ છેક કન્યા કુમારીથી અહીં આની વસેન સેવક
 ગાતિની શાખા વાર માદિતી ડ્યાથી અને કઈ ગીતે મેળવતી એ
 મુરકેલ પ્રશ્ન ખડો થયો અને તેને શક્ય બનાવવા યથાશક્તિ પ્રયત્ન
 ચાલતો હતો દરમ્યાન સેવક ગાતિના દસોદી ભાટ મોતીગમજીનું
 કચ્છમા આવવું થયું અને તેઓ મારા પરિચયમા આવ્યા પ્રામગિડ
 ચર્ચામા તેમની પાસેથી મૌખિક અને તેમના ચોપડામાંથી આ કાર્ય
 સુલભ થયું અને એ રીતે ઉપકાગી થયા આ પછી હકીકત ગદ્યમા
 આપવાથી વાચનાર કંઈ નહીં કરી શકે એમ ધારી શાખાવાગ
 માહિતી સસ્ત્રુત ભિન્ન ભિન્ન છદો રચી ત્રણ કે તેથી વધારે શ્લોકોમા
 બ્યવસ્થિત રીતે ગોઠવવા યત્ન કર્યો અને તે સફળ થયો સદરહુ શ્લોકો
 બનાવવામા મારા પરમ મિત્ર-મુદ્રાના જોશી વલ્લભજી તરબેરામે
 અને મારી મદદ કરેલ છે આમ કરતા દેશાટન પેઢકીય પ્રવૃત્તિ
 કૌટખીક અને ખીજા પ્રવૃત્તિમય મયોગોમા રોકાયેલ હોવાથી લગભગ
 વીશ વર્ષ ચાલ્યા ગયા અને સવત ૧૯૬૪ ની સાલમા આવી શ્લો
 કમય રચના પૂર્ણ થઈ અને ત્યાર પછી તરતજ હું ચહુ વિહીન
 બન્યો એટલે આ કાર્ય પાછું વર્ષો લગી મુલતની રહ્યું આ પુસ્તક
 બહાર પાડવાની વાર વાર પ્રેરણા કરનાર મારા લઘુ બન્ધુ જગજી-
 જીવન હરીરામ રાસ્તે ગદ્ય સાને સ્વર્ગસ્થ થયા અને હું વધારે અસ-
 હાય બન્યો હવે તો આ અલ્પ પ્રયત્ન ગાતસેવામા અર્પવો જોઈએ
 એ જાળવતી આતરિક પ્રેરણાથી આજે આ સેવક ગોત્ર દીપિકા
 નામનું લઘુ પુસ્તક ગાતિજનોની મવામા સમર્પી સ્વીકારેલ ત્રણથી
 મુક્ત મેળવું છું

જ્ઞાતિ બધુઓને વિનતી.

અતમા એ વિનતી કરવા યોગ્ય ધાર છુ કે દરેક બંધુ આ પુનકને સાદત વાચી જવા અને પોતાની શાખાના સ્ત્રોકો કક સ્થ કરી તેની માહિતી મેળવવા યત્ન અવરુપ કરે અને અતમા બતાવેલ ગાયત્રી મધ્યાવદન વગેરે નિત્ય કર્મના મત્રા ખણુ કકસ્થ કરવા ઉદ્ધમી અને અને વિશ્વાસ છે કે શાખા ગોત્ર વગેરેની માહિતી મેળવનાર અને તે શાખા ગોત્રમા થઇ ગયેલ વિશિષ્ટ મહા પુરુષોનો પોતે વશજ છે એવો ખ્યાલ ધરાવનાર જરુર બ્રાહ્મણુત્વનુ અને જ્ઞાતિત્વનુ ગૌરવ પ્રાપ્ત કરી વિશુદ્ધ બ્રાહ્મણુવનમા અતિ આનંદ માનશે અને સાચુ બ્રાહ્મણુત્વ ખીલવશે અતમા એ એકત્ર થયેલ મમલનનો કે જેના આગ્રહથી આ પ્રયત્ન થયો તેમજ સ્ત્રોકો બનાવવામા મદદગાર થનાર જ્ઞેશી વલ્લભજી નરભેરામ અને ભાટ મોતી-નમજીનો કે જેની મદદથી આ રચના સુતલ બની તેમનો પુન આભાર માની નીચેના આશિર્વાદાત્મક સ્ત્રોકથી આ ઉપોદ્ધાત મમામ કરીશ -

सर्वे सन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः

सर्वे भद्राणी पश्यन्तु माकश्चित् दुःखमाप्नुयात्

ॐ शान्तिः

લેખક -

વૈદ્ય ત્રીકમજી હરિરામ રાસ્તે.

ભુજપુર-કચ્છ

ૐ નમઃ

શ્રી ગણાધિપતયે નમઃ

શાર્દુલવિક્રીડિતં

યઃ સર્ગં સ્થિતિ નાસહેતુરશ્વિલં વિશ્વેજિતં યેન વૈ
યઃ સંસારદવાગ્નિનમ્નુજાન્ ભીતાન્સદા રક્ષતે
સંસારામય ભેષજં જ્ઞાનપરં વેદાંતવેદ્યંપરં
તં જ્ઞાન્તં પ્રણમામિ સત્યમનયં વિશ્વેશ્વરં સાક્ષિણમ્ ॥૧॥

અર્થ - જે સમગ્ર વિશ્વની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને નાશના હેતુ છે અને જેણે આખા જગતને જાત્યુ છે અને જે મમારૂં પી અગ્નિથી તમ થયેલા અને જાય પામેલા આત્માઓના રક્ષક છે મમારૂં પી આધિ-ભૌતિક અને આધિ દૈવીક વ્યાધિઓને નાશ કરવામા ઔષધ સમાન એવા અને વેદ સમાન સર્વથી પર જ્ઞાન્ત સ્થિત અને ગભીર છે તે સત્યમય નિર્નય વિશ્વના સાક્ષી અને ધર્મજ એવા તે પરમાત્માને હું નમસ્કાર કરું છું ॥ ૧ ॥

શાર્દુલવિક્રીડિતં

શ્રીમચ્છંદ્કર સંગ્રહૈ દ્વિજવરસ્યાચાર્યવર્યૈઃક્રતા
ગૌડાઃ પચ તથૈવ દ્રાવિડ ઇતિ રુયાતાશ્ચસંગ્રહદશ્ચ
તસ્મિન્દ્રાવિડ સંગ્રહે બહુવિધા વિપ્રાશ્ચ યેગુર્જરાઃ
રુયાતાઃ સેવક સંગ્રહા દ્વિજવરા યે સન્તિ તેષુ સિતૌ ॥૨॥

અર્થ — શ્રેષ્ઠ બ્રાહ્મણો અને શાસ્ત્રજ્ઞ વિદ્વાન આચાર્યોમાં મુખ્ય ભગવાનશ્રી આઠ શકરાચાર્ય પાંચ પ્રકારના ગૌડ અતે પાંચ પ્રકારના દ્રાવિડ એ પ્રકારે બ્રાહ્મણોનાં દશ વિભાગ કર્યા તે પ્રસિદ્ધ છે તેમાં દ્રાવિડ સત્તાવાદી બ્રાહ્મણોમાં અનેક પ્રકારના જે ગુજર બ્રાહ્મણ છે તેમાં જે સેવક એ નામથી પ્રસિદ્ધી પામ્યા તે ઉત્તમ બ્રાહ્મણો પૃથ્વી પર પ્રસિદ્ધ છે ॥ ૨ ॥

શાલિનીવૃત્તમ્

તેષાં શાસ્ત્રા ગોત્ર વદાવટંકે
ભાસ્યાંવા શ્રી ભૈરવેષાદિકાનાં
તત્ત્વમૃત્યુર્થ વન્મિનામાની સમ્યક્
નાનાહંદોભિસ્તુપ્રાચીનવાક્યાત્ ॥૩॥

અર્થ — તે સેવક સત્તાથી ઓળખાતા બ્રાહ્મણ વર્ણોના શાખા ગોત્ર વેદ અવટક અને કુળદેવી વગેરે નવ આમતોના નામો કહરથ સ્મૃતિમાં ટકી રહે એ હેતુથી પ્રાચીન મહર્ષિઓના વચનથી જુદા જુદા છંદો દ્વારા કહુ છું ॥ ૪ ॥

અસંતતિલિકા

જાનન્તિ યે દ્વિજવરા નિજગોત્રશાસ્ત્રા
વેદાવટક વિમલ પ્રવરાંચિકાનામ્ ॥
તદ્વજ્રણેષ્ઠ વિશ્વશેખર ભૈરવાણામ્
નામાની તે મુનિવરૈઃ કથિતાશ્ચ વિમાઃ ॥૫॥

અર્થ —જે દિગ્વર્થો પોતાના ગોત્ર શાખા વેદ અવટક પ્રવર (વશમા થયેલ મહાનપુરુષો) કુળદેવી તેમજ ગણપતી મહાદેવ અને હૈરવ એ નવના નામો જાણે છે તેનેજ મહાધિઓએ પ્રાહ્મણુ તરીકે અપોધ્યા છે પોતાની જાતિને ઝાળખાવનાર આ નવ બાળનો જાણુવા જોટલી પણ જેને દગ્ધાર નથી તેને પ્રાહ્મણુ કહેવા મહાધિઓ ના પાડે છે ॥ ૪ ॥

જોશી અવટંકવાલા(ગઢસીસા)

શાર્દુલ વૃત્તમ્

વિષાભાર્ગવ ગોત્રિણો હરિજના યે જ્યોતિષીસંજ્ઞકા
તે પંચઃ પ્રવરાશ્ચ ગૌત્રકુલજાંબાસાપુરા ઋગ્વદઃ ॥
શાસ્ત્રારિજનિતાશ્ચલાયનમવા નંદાભિષોમૈરવઃ
શ્રી વીરેશ્વર રુદ્ર મુરવહે રંબાધ્રી સેવાપરા ॥૫॥

દત્તશર્મા

અર્થ —જે પ્રાહ્મણુઓ લાર્ગવ ગોત્ર છે ૧ અવટક જોશી.
૨ પ્રવર પાય ૩ દેવી આશાપુરા ૪ વદ રઘુ ૫ શાખા આ-
શ્વાયની ૬ હૈરવ આનંદ ૭ મહાદેવ વીરેશ્વર ૮ ગણુપતી
વક્રમુખ ૯ ॥ ૫ ॥

તેષાં પંચપ્રવર નામાની

ભાર્ગવ-ઓર્વ-જામદગ્ન-ચાવ્યન-આસવાન

મહા નિવાસી

તિલક અવટકવાલા

વસંતનિલકા

યે વાહવાશ્ચ કતિચિત્તિલકાવટંકા
 રુગ્વેદિનો વિમલ કૌશિક ગોત્રિણસ્તે ॥
 શાસ્ત્રાશ્રલાયનમ્ભવાઃ પ્રવરાશ્ચયશ્ચ
 વિદ્યેશ્વરિ ચ જનની કુલજાત દિયા ॥૧॥
 સોમેશ્વરઃ પશુપતિઃ કથિતસ્તદીયઃ
 સ્તેષાં બુધૈર્ગણપતિશ્ચ મહોદરા સ્થયઃ ॥
 શ્રીભૈરવોનિગદિતઃ કિલકાલનામા
 તેષાં નવેતિ સ્થલ યે તિલકાવટંકાઃ ॥૨॥૬॥

અર્થ -જે પાત્રણોની અવટક તીલક છે ૧ વેદ રુગ્વેદ ૨ ગોત્ર
 કૌશિક ૩ ગાખા આશ્રલાયની ૪ પ્રવર ત્રણ ૫ દેવી વિદ્યેશ્વરી
 ૬ મહાદેવ સોમેશ્વર ૭ ગણપતી મહોદર ૮ ભૈરવ કાવ ૯ ॥૬॥

વિષ્ણુશર્મા

તેષાં પ્રવર નામાની

વિશ્વામિત્ર-દેવરાત-દેવલ

१२३१६

मोथारा निवासी
देवधर अवटंक वाला
शार्दूलवृत्तम्

विष्णु देवधरावटक सुवहादालभ्य गोत्राबहा
ते पंचः प्रवराश्च सामनिगमाः शाखाया कौथमीः ॥
श्री देवेश्वर चंद्रशेखर महा गौर्यधि पुजापरा
स्तेषां विघ्नविनायको गणपति कालाभिधोभैरव ॥७॥

दत्तशर्मा तेषां प्रवरा
भार्गव-गौतम-शांडिल्य-ध्रुव-मौन्य.

अथ - अवटक देवधर १ गोत्र दालभ्य २ प्रवर पाय ३.
वेद भाग ४ शाखा कौथमी ५ देवी महा गौरी ६ गणपती विघ्न
विनायक ७ महादेव देवेश्वर ८ भैरव दान ९

खेडोई निवासी. (शातिनां पटेल)

व्यास अवटंकवाला
वसंततिलकावृतम्
व्यासावटक सुवहा गुपमन्यु गोत्रा
ऋग्वेदिनो द्विजवराः खलु सन्ति ये ते ॥

शाखाश्वलायनभवाः प्रवरास्त्रयश्च
 तद्वंश गौत्रजननी महतिस्मरा च ॥१॥
 तद्वंश यस्य खलुपुण्य तमोमहेश
 सोमेश्वराख्यईति विघ्नविनायकश्च ॥
 प्रोक्तो हिमाद्रि तनया तनुजोबुधैऽऽर्वा
 नंदाभिदोनिगदीत किञ्च भैरवश्च ॥ २ ॥ ८ ॥
 भवशर्मा.

प्रवरनामानो-वाशिष्ठ-ईद्रममद-आमर्दमु

अर्थ-अवटक व्यास १ गोत्र उपभन्त्यु २ प्रवर त्रय
 ३ इष्वे ४ शाखा आश्वलायनी ५ देवी ऋषु स्वभरा ६ ऋषु-
 पति विघ्न विनायक ७ महादेव सोमेश्वर ८ भैरव आनन्द ९ ॥८॥

पंडित अवटकवाला

सीध निवासी

पुष्पिताग्रा

अवनिश्वरवराश्चः पंडिताख्याः
 सुविमल गौतम गोत्र धारिणोये ॥
 मुनिवर कथिताऽश्वलायनीया
 अनलमिताः प्रवररर्गवेदिनस्ते ॥ १ ॥
 तदवनिश्वर हिंगलाजदेवी

हिमकरणे स्वर रुद्र सेवकाश्च ॥

अलघुजठर विघ्नराजदेवऽ

शिततनु भैरव देवतातदिया ॥ २ ॥ ९ ॥

सोमशर्मा

प्रवरनामानी-आयास-ज्ञारद्वत-आंगिरस.

अर्थ -अविनाश्वर ओटले भुदेव वरा ओटले उत्तम अवट ५
पडित (पड्या) १ गोत्र गौतम २ शाप्पा आस्वलायनी ३ प्रव
नशु ४ इन्द्रे ५ देवी हिंगला ६ महादेव सोमेश्वर ७ गणपती
महोदर ८ भैरव अशीताग ९ ॥ ९ ॥

फडके-अवटंकवाला

काठडा निवासी.

शार्दूलवृत्तम्

विमावत्सस गोत्रिणः फडक ईत्याख्यायजुर्वेदिनो

येतेत्रिप्रवराबुधैर्निगदिताः ज्ञात्वा तु माध्यन्दिना ॥

श्रीवीरेश्वर रुद्र पूजनपराः श्रीभद्रकान्यविका

तेषां विघ्न विनायको गणपतिः कालाभिधो भैरवः ॥१०॥

भवशर्मा:

प्रवरनामानी-भार्गेव-चवन-आपवान्

अर्थ - गोत्र चत्वार १ अपट क इडके २ वेदयन्त्र ३ प्रवरत्रय
४ शाखा माध्यन्दिनी ५ महादेव वीरेश्वर ६ देवी लक्ष्मी ७
गणपती ८ विष्णुविनायक भैरव ९ १० ॥

बापट-अवटंकवाला

मांडवी निवासी

शार्दूलबिम्बीडित

ये पारासर गोत्रजा द्विजवरा देविच तेषांमुमा
तेऽपि त्रिप्रवराश्च बापट इति ख्याता यजुर्वेदिनः ॥
श्रीवीरेश्वर रुद्र पुजनपराः शाखा तुमाध्यन्दिनी
प्रोक्तो वे बहुरूपको गणपतिः कालाभिधो भैरवः ॥११॥

शोम शर्मा.

प्रवरनामानी

भट-अवटंकवाला

नागलपुर निवासी.

वसन्ततिलकावृत्त

मुमा विलासश्च वराश्च भटावटंका
ये सन्ति ते विमल कस्यप गोत्रिणश्च

माध्यन्दिनी मुनिवरैर्गदिता च शाखा
प्रोक्त स्तथैव निगमोऽपि यजुश्च तेषां ॥१॥

तै वाडवाश्च खलु त्रिप्रवरा भवन्ति
यक्षेश्वरः पशुपतीश्च कुबेर नामा
देवी ह्युमा गणपतिश्च महोदराख्यः
श्रीभैरवोबट्टक भैरव नामशाली ॥१२॥

शोमशर्मा

प्रवरनामानी-वशिष्ट-शाक्य-पाराशर,

अर्थ - अष्टक ७ १ गोत्र २ प्रवर ३ वंद
४ शाखा माध्यन्दिनी ५ देवी उमा ६ गणपती महोदर ७
८ ह्यार्य कुबेर ९ भैरव अष्टक ८ ॥१२॥

भानु अवटंकवाला

कुभारीआ निवासी.

सगंधरावृत्तम्

भारद्वाजाख्यगोत्रेऽनिविबुधवरा भानुसंज्ञाधराये ।

शाखा माध्यन्दिनीया ह्यनञ्जित्वरा स्तेयजुर्वेदिनः च ॥

ચામુંડા રૂપા ચ દેવીય લઘુજદરનામા ગણેશસ્તદિયો ।
રુદ્રો વીરૈશ્વરાખ્યો વ્યસિત તનુધરો ભૈરવઃ સમુદિષ્ટ ॥૧૩॥

સોમ શર્મા

પ્રવરનામાની-ગર્ગ-રુક્ષ-કપિલ.

અર્થ-અવટક ભાગુ ૧ ગોત્ર ભારદ્વાજ ૨ પ્રવર ત્રણ ૩ વેદ
યજુર ૪ શાખા માધ્યન્દિની ૫ દેવી ચામુંડા ૬ ગણપતિ મહોદર
મહાદેવ વીરૈશ્વર ૮ ભૈરવ અશિતોગ ૯ ॥ ૧૩ ॥

ભાગવત-અવટંકવાલા

માધાપુર નિવાસી.

શાર્દુલ ચિક્રીકૃત

ત્રિપા ભાગવતા વટંક સુવહાઃ શાંદિલ્ય ગોત્રોદ્ભવા
યે તે ત્રિપ્રવરાયજુશ્ચનિગમઃ શાખા તુ માધ્યન્દિની ॥
તેષાં વૈ ગજકર્ણકો ગણપતિઃ શંભુશ્ચ સોમેશ્વરઃ
પ્રોક્તાસ્તે વટુકાખ્ય ભૈરવ મહાલક્ષ્મ્યંઘ્રિપુજાપરાઃ ॥૧૪॥

ભવશર્મા.

પ્રવરનામાની-દેવલ-અશીવ-શાંદિલ્ય.

અર્થ-અવટક ભાગવત ૧ ગોત્ર શાંદિલ્ય ૨ પ્રવર ત્રણ ૩
વેદ યજુર શાખા માધ્યન્દિની ૫ દેવી મહાલક્ષ્મી ૬ ગણપતી
ગજ કર્ણ ૭ મહાદેવ સોમેશ્વર ૮ ભૈરવ વટુક ॥ ૧૪ ॥

आचार्य-अवटंकवाला

संघट्ट-निवासी.

भवाकातावृत्तम्

आचार्याभ्या अवनिबुधाः सौनकाख्ये च गोत्रे ॥
तेषां जन्म प्रथिनभवने ते यजुर्वेदिनस्ते
तेषां शाखा त्रिबुधगदिता याऽस्तिमाध्यन्दिनी सा
रामा संख्या प्रवरजनिताः पडितैः सम्मदिष्टाः ॥१॥

त्रेयःशूली तु हिमकिर्णेशस्तथातद्विजानाम्
अंबा तेषामवनिबुधा नामाहा गौर्य शौच
तेषां गौरीमुनगणपति विघ्नविनायकाख्यः
प्रोक्तस्तद्वत् ऋतु रितीमहा भैरवः सूरभीश्च ॥१५॥

शर्मा.

प्रहरनामानि-शौनक-गासमर्द-भागव.

अथ - २४८८ आशान १ गोत्र शौनक २ प्रवर त्रिषु ३
४ यजुः ५ शाखा माध्यन्दिनी ६ देवी महागौरी शङ्खपती
विघ्नविनायक ७ महादेव भोमेश्वर ८ भैरव १३ ॥१५॥

उपाध्याय-अवटंकवाला.

मेघपुर-खोखरे निवामी.

भुजगप्रयात्

उपाध्यावटंका वसिष्ठारूप गात्रा
 द्विजाः सन्ति ये पाठकास्तेच साम्नः
 तदीया च शाखा भवेत्तौधमिया
 वराराम संख्या समासुश्च तेषाम् ॥१॥
 पिनाकी तदीयश्च गोमेश्वराख्यः
 कुलांबा भवेत्तद्विजानां च शुभ्रा ॥
 गणेशोबुधैर्वक्रतुंडाख्य उक्तो
 महाभैरवो विष्णुनामा प्रदिष्टः ॥ २ ॥ १६ ॥

भवशर्मा.

प्रवरनामानि.

अथ अवटङ्क उपाध्याय १ गोत्र रमित २ प्रवर त्रय ३
 वे-साम ४ शाखा तौधमीय ५ देवी गुप्ता ६ गणपती वक्रतुंड ७
 महादेव सामेश्वर ८ भगवन् श्री ९ ॥१॥

आपटे अवटंकवाला

गुंदीयाली निवासी

शार्दूलविक्रीडितम्

आष्टयित्य वटंकजावनिश्वरा गोत्रे च ये मानसे
याता स्त्री प्रवरा यजुश्च निगमः शाखा तु माध्यन्दिनी
तेषां धारपटीति गोत्रजननी शंभुश्च वीरेश्वरो
हेरम्बस्तु महोदरोऽस्ति च महाकालाभिधो भैरवः ॥१७॥
शर्मा प्रवर नामानि वशिष्ठ मैत्रावरुण कौडिन

अर्थ—अष्ट ८ आपटे १ गोत्र मानस २ प्रवर वज्र ३ वेद
यजुश्च ४ शाखा माध्यन्दिनी ५ स्त्री धारपटी (गानाड) ६ गणपती
महादेव ७ महोदय वीरेश्वर ८ भैरव महाजन ९ ॥१७॥

कान्हे अवटंकवाला

भोजपर (वागड) निवासी

शार्दूलविक्रीडितम्

कान्हे ईत्य वटंकजा द्विजवरा गर्गाऽख्यगोत्रोद्भवाः
ये ते त्रिप्रवरायजुश्च निगमः शाखा तु माध्यन्दिनी

अंबारूया कुलजातदीयजननी शंभुश्चनागेश्वर-
 स्तेषां विघ्नहरस्तु वक्रवदनः श्रीभैरवः स्यात् बटुः ॥१८॥
 शर्मा प्रवरनामानि आंगिरस जैन्य गार्ग्य

अर्थ—अवट ८ डांटे १ गोत्र गर्ग २ प्रवर त्र्यु ३ वे १ शु-
 ४ शाप्ता माध्यन्दिनी ५ देवी अम्बा ६ गणपति वक्रतुड ७ महादेव
 नागेश्वर ८ लेख्य अवट ८ ॥१८॥

चक्रदेव अवटकवाला

(गुप्त यथेल छे)

हरिगीत

विप्रास्तु कुच्छयगोत्रजा ये चक्रदेवारूपा धरा
 स्तेषां यजुर्वेदश्च वै शाप्ता तु या माध्यन्दिनी
 देवी ह्युमा प्रवरास्त्रयः शंभुश्च हिम किरणेश्वरो
 गौरी सुतोड लघुजठरनामा बटुकनामा भैरवः ॥१९॥

शोम शर्मा प्रवरनामानि आत्रेय वादभुग्न गविष्ठ

अर्थ—अवट ८ चक्रदेव १ गोत्र कुच्छय २ प्रवर त्र्यु ३ वे १
 यजुर् ४ शाप्ता माध्यन्दिनी ५ देवी उमा ६ गणपति महा ७
 महादेव सोमेश्वर ८ लेख्य अवट ८ ॥१९॥

चीतल अवटंकवाला आधोइ निवासी

इन्द्रवज्रावुत्तम

विषाश्च ये चीतल संज्ञकात्रै
उद्दालकारण्ये जनिताश्च गोत्रे
वेदो यजुर्वा प्रवरास्त्रयश्च
मान्यन्दिनीया कथिता च शाखा ॥१॥
तेषामुमागोत्रभवाच देवी
सोमेश्वरो यम्य महेश्वरश्च
श्रोक्तो गणेशश्च महोदराख्यो
नाम्ना बहु भैरव देवता च ॥२॥

॥२०॥

अर्था प्रवरनामानि विश्वामित्र देवरात पुरणः

अर्थ—अ० १८ उ चीतल १ गोत्र उद्दालिक प्रवराण्यु ३ वेद
जु ४ नाभा मान्यन्दिनी ५ देवी उमा गणपति महोदर ६
७ ८ सोमेश्वर ९ भैरव यदु १० ॥२०॥

छत्रे अवटंकवाला
आज्ञेवीआ निवासी

मार्दलविक्रीडित

छत्रे इत्य वटंकजा द्विजवराः कौडिल्य गोत्रोद्भवा
 ये ते त्रिप्रवरा यजुश्चनिगमः शाखा तु माध्यन्दिनी ॥
 तेषां वीरपति भैरवो निगदितो देवी महाकालिका
 आनन्दामित्यभैरवो गणपति लंबोदराख्यो बुधैः ॥२१॥
 दत्त शर्मा ते प्रवरनामानि विश्वामित्रो मैत्रावरुणः कौडिल्य

अर्थ अष्टक छत्रे प डाडिल्य २ प्रवर त्रयु ३ वे यजुः
 ८ शाखा माध्यन्दिनी ५ देवी महाकाली १ गणपति लम्बा १२
 महादेव वीरेश्वर ८ भैरव आनन्द ८ ॥२१॥

मांडलिक अवटंकशाला

मघवाणा निवासी

ईद्रवज्रा

त्रिमात्र ये मांडलिकावटंका
 कृष्णात्रिगोत्रे खलु यन्मयैषा
 वेदो यजुर्वा प्रवराख्यश्च
 माध्यन्दिनी या कथिताच शाखा ॥१॥
 तेषां कुलाम्बा गदिताच शुभ्रा

वीरेश्वराख्यो किल चंद्रमौलिः

उमांगजो वै बहुरूपकोस्ति

नाम्ना शितांगःखलु भैरवश्च ॥२॥

॥२२॥

दत्त गर्मा प्रवग्नामानि उदालक आत्रेय स्यावाश्चः

अर्थ—अवट ८ भांडविड १ गोत्र दृष्टुात्री २ प्रवर त्रष्टु ३ वेद यजुर् ४ शाखा माध्यन्दिनी ५ देवी शुक्रा ६ गणपती अष्टउप
७ महादेव वीरेश्वर ८ अरव अशीतान ९ ॥२२॥

रास्ते अवटंकवाला

समाधोया निवासी

शार्दूल

रास्ते ईत्य वटंकजावनिवरा मांडव्यगोत्रोद्भवा

ये ते त्रिपवरा यजुश्च निगमः शाखा तु माध्यन्दिनी ॥

तेषां वीर्यपतिः शिवोऽस्मि च महा गौरीति गोत्रांबिका

प्रोक्तो मातनुजः प्रसन्नवदनस्तद्भैरवःस्याद् बहुः ॥२३॥

शर्मा प्रवग्नामानि आंगीरस बाहूटकाःगौतमः

अर्थ—अवट ८ गौतमे १ गोत्र भाज्य २ प्रवर त्रष्टु ३ वेद यजुर् ४ शाखा माध्यन्दिनी ५ देवी महादेवी ६ गणपति प्रमल-
वदना ७ महादेव नोमेश्वर ८ भैरव अष्टउ ९ ॥२३॥

वैशंपायन अवटंकवाला

मेराउ निवासी

शाङ्खिलविकीर्णम्

वैशंपायन संज्ञका द्विजवरा श्वेतात्रिगोत्रोद्भवा
 ये ते त्रिप्रवरायजुश्च निगमः सारवा तु मा-यन्दिनी
 शंभुः सोमपति बुधैर्निगदितो देवी च तेषामुमा
 येषामेकरदो गणेश उदित स्तद्भैरवो रुद्रधः ॥२४॥
 दत्त शर्मा प्रवरनामानि अश्विः देवलः शांडिल्यः

अर्थ—अवटंक प्रेमपायन १ गोत्र श्वेतात्री २ प्रवर त्रिषु ३
 वेद यजुः ४ शाखा माध्यन्दिनी ५ देवी उमया ६ गणपति ऐन्द्रत
 ७ महादेव सोमेश्वर ८ अरुण ९ १० ॥२४॥

वसततिलका

वेदतुनद विधु तुल्यमिते हि वर्षे
 शाकांक बाहु वसुचंद्र मितेगुरौच
 मासे मधौ धवलपक्षगता द्वितीया
 तस्यां प्रपुर्ति रभवत् किल पुस्तकस्य ॥२५॥

अर्थ—१४-तु नक्षत्रं विदुः (अङ्गय उवटीगती चतुर्थ) ॥
 नवत १२६४ यथा अङ्ग आदौ वसुचंद्र यद्वै अने उवटीगता शक्ति

૧૮૪૯ મધુ માગુ ચેતમાસ ધવલ એટલે અન્વાગાગ્રે પક્ષે ગુરવારે
કૃતિઆ બીજી

મન ૧૯૬૪ ના ચૈત્ર સુદ ૨ ગુરવારે આ કાકુ પુસ્તક પૂર્ણ
થયુ છે—

વસતતિલકા

શ્રીકચ્છદેશભવમોહનરા પુરસ્થઃ
ગ્રામે સદા યુજપરે ચ કૃતાધિવાસઃ
આસીત્સદા ચરણતત્પર બુદ્ધિશાલી
ભક્ત્યા જિતા ભગવતી સ્વલુ યેન કાલી ॥૧॥

યો દેવરામતનુજો હરિરામશર્મા
જ્યોતિઃ પ્રવોધપરિપૂર્ણમતિઃસુકર્મા
તસ્યાત્મજાગ્રજસુતઃ કિલ વૈદ્યરાજો
નામ્ના ત્રિવિક્રમ ઇતિ હવનો પ્રસિદ્ધઃ ॥૨॥

શ્રી દ્રાવિડકુલભવદ્વિજ જાતિજન્મા
તેષાં દ્વિજાપ્રસરસેવકસંજ્ઞકાનામ્
ગોત્રાવટંક નિગમાદિકમૂલકાવૈ
શ્લોકાઃ કૃતા મધુરકોમલશબ્દરમ્યાઃ ॥૩॥

अवटक	गोत्र	प्रवर	वेद	शाखा	देशी
जाशी	भार्गव	भार्गव-और्वे जामदग्न्य यावन्त्य-आप्रवान	रुग्वेद	आश्वलायनी	आशापुरा
तिलक	कोशिक	विश्वामित्रदेवरातदेवल	रुग्वेद	आश्वलायनी	विघ्नेश्वरी
देवधर	दालभ्य	भार्गव-गौतम-शाहिल्य धुव-मौन	साम	कौथमी	महामौरी
पंडित	गौतम	मायाश-शारद्वत- आगिरस	रुग्वेद	आश्वलायनी	द्विगलाज
फडके	वत्सल	भार्गव-च्यवन-आप्रवान -और्वे-जाम	यजुर	माध्यन्दिनी	भद्रकाली
बापट	पाराशर	वसिष्ठ-शाक्य- पाराशर	यजुर	माध्यन्दिनी	उमा
भट्ट	कश्यप	शाहिल्य-नेत्रलोमादि	यजुर	माध्यन्दिनी	उमा
भानु	भारद्वाज	गर्ग-रुक्ष-कपी	यजुर	माध्यन्दिनी	चामुडा
भागवत	शाहिल्य	देवल-अशीव शाहिल्य	यजुर	माध्यन्दिनी	महानक्षत्री
आचार्य	शौनक	शौनक-मात्समद- भागव	यजुर	माध्यन्दिनी	महागौरी

गणपति	महादेव	भैरव	मज्ञा	गामनु नाम
वक्तुद	वीरेश्वर	आनंद	सोम	गढशीशा
महोदर	सोमेश्वर	काल	विष्णु	मउ
विघ्नविनायक	देवेश्वर	काल	दत्त	मोयारा
महोदर	सोमेश्वर	अशिताग	सोम	नगरठट्टा सिध
विघ्नविनायक	वीरेश्वर	काल	भय	काठडा
बहुरूप	वीरेश्वर	काल	सोम	माडवी
महोदर	कुबेर	बटुक	सोम	नागलपुर
महोदर	वीरेश्वर	अशिताग	सोम	कुमारीआ
गजकर्ण	सोमेश्वर	बटुक	भय	माथापुर
विघ्नविनायक	सोमेश्वर	दरु	दत्त	मचर

नेपञ्जीयानि दीपिका

अवधक	गोत्र	प्रथर	वेद	शाखा
उपाध्याय	वसिष्ठ	वशिष्ठ-ईद्रप्रमद-आमरदसु	साम	कोयमी
आप्टे	मानस	वशिष्ठ-कौडिल्य-मैत्रावरुण	यजुर	माध्यन्दिनी
कान्हे	गर्ग	आगिरस-शैल्य-गार्ग्य	यजुर	माध्यन्दिनी
चक्रदेव	कुच्छश	आत्रेय-वाहमुक्त-गर्विष्ठ	यजुर	माध्यन्दिनी
चीतल	उद्दालिक	विश्वामित्र-देवरात-पुराण	यजुर	माध्यन्दिनी
छधे	कौडिल्य	विश्वामित्र-मैत्रावरुण-कौडिल्य	यजुर	माध्यन्दिनी
माडलीक	कृष्णात्री	उद्दालक-आत्रेय-स्थावाश्व	यजुर	माध्यन्दिनी
राम्ते	मादव्य	आगिरस-गोतम-बार्हृक्क	यजुर	माध्यन्दिनी
व्यास	उपमन्यु	वसिष्ठ-ईद्रप्रमद-आमरदसु	ऋग्वेद	अश्वलायनी
बेदापायन	श्वतात्री	अशिष-देवल-शाडिल्य	यजुर	माध्यन्दिनी

देवी	गणपती	महादेव	भैरव	सखा	गामनु नाम
शुभा	वक्रतुड	सोमेश्वर	भीष्म	भव	मंघपुर
धारपती	महादर	वीरेश्वर	महाकाल	विष्णु	गुदीयारी
अवा	वक्रतुड	नागेश्वर	बटुक	सोम	भोजपुर (बागद)
उमा	महोदर	सोमेश्वर	बटुक	सोम	
उमा	महोदर	सोमेश्वर	बटुक	सोम	अधोई
महाकाली	लंबोदर	वीरेश्वर	आनंद	दत्त	आसबोया
शुभा	बहुरूप	वीरेश्वर	असिताग	दत्त	मववाणा
महागौरी	प्रभवदन	वीरेश्वर	बटुक	दत्त	समाबोवा
बहुरूप	विघ्नविनायक	सोमेश्वर	आनंद	भव	तंढोई
उमा	अकंदत	सोमेश्वर	रुद्र	दत्त	पेराउ

देवीगणपतीमहादेवभैरवसखागामनुनाम

મૂમિકા.

અન્નાડમાના પ્રાણુપાનના મધિ સમયે પોનાના શરીરમાના પ્રાણુનરની શુદ્ધિ કરવા માટે મમજિના પ્રાણુરૂપ સૂચ મા ગહેના અતર્નીમીની ઉપામના રૂપે જે પૈદિડ કર્મ કરવામા આવ છે તે મધ્યા કહેવાય કે અન્નાડમાના પ્રાણુપાનનો વિશેષ સમય ગળનારા મધિ સવાર બપોર માજ અને અર્ધ ગત્રીએ થાય છે, ગત્રીગમાના પ્રાણુપાનના વિશેષ સમય ગહેનાગે મત્રિનો સમય પણ બહુધા તેજ હોય છે એ રીતે પિડ અને અન્નાડમા જ્યારે પ્રાણુપાનનુ વહન શિથિન પડી તે બનેની મધિરૂપ જે યુકુચ્છા તેનુ વહન વત માન હોય ત્યારે મધ્યોપામના કરી એમ રૂપાનુ મહાપિગોએ નિર્માણુ નુ છે મધ્યગત્રીએ સધાવદન કરવાનુ કાય દિજોને કજ્ઞાયડ જણાગે એમ વિચારી તે પગમ દાડણુડ મહાપિગોએ તે સમય માટે આગ્રહ જણાવ્યો નથી પણ માત્ર ત્રિશય મધ્યા કરવાનીજ આ-વમ્યડતા જણાવી છે

મુદ્રા ન્યામ અને શાપ મોચનાદિ તાત્રિક અને ક્ષપક વિષયો પૈદિડ ક્રિયામા અગત્યના ન હોવાથી તે આ પુસ્તકમા આપ્યા નથી તેમજ પ્રત્યેક મત્રમાના આરભમા ક્ષપિ દેવતા જ ને વિનિયોગ મસ્કતમા બોલી જવાની વિશેષ આશ્ચર્યજનક ન હોવાથી તે મસ્કત-મા આપ્યા નથી માત્ર સ્મરણુમા ગહેના માટે પુજગત્રીમા આ-પેક્ષા છે

અહરહ સધ્યામુપાસીત (દિને નિલ નિલ મધ્યા વન્ન કરવું) એમ શ્રી વેન લગવાનની આજ્ઞા છે સ્મૃતિઓમા પણ પુણ્ય મહર્ષિઓએ દિનેને મધ્યાવન્ન કરવાની બહુ બહુ આવશ્યકતા બતાવી છે વળી ક્ષાત્રલાગટ ત્રણુ ત્રિસ મધ્યાવન્ન નહિ કરવાથી દિન (ધ્માલણ ક્ષત્રિય ને વૈશ્ય) શુદ્ધલાવને પામે છે એટલે કે તેના શરીર ઈદ્રિઓ પ્રાણુ ને અતકરણુમા બહુ તમે ગુણુ બામ થાય છે ને તેવી સન્વિચારનો નિર્ણય કરવામા તે અશક્ત થનો જાય એ માટે પોતાનો ઉત્કર્ષ ઇચ્છનાર દિને યથાકાલે યથાવિધિ મયો-પામન કરવામા પ્રમાદ નહિ કરતા સૂતર અને અમગવડનાના સમયમા પણ યથાવિધિ સધ્યાવન્ન કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ

પ્રાત કાલમા જ્યારે નક્ષત્ર સ્પષ્ટ દેખાતા હોય ત્યારે પ્રાત મધ્યાનો આરભ કરે તો તે ઉત્તમકાલ નક્ષત્ર ન દેખાતા હોય એવે સમયે આરભ કરે તો તે મધ્યમકાલ, અને મૃયાદય થયા પછી આરભ કરે તો તે કનિષ્ઠ કાલ છે સાયકાલે સૂર્ય સ્પષ્ટ દેખાતા હતા સધ્યાવદનનો આરભ કરે તે ઉત્તમ જાન મૃત્યુ અસ્ત થયા પછી આરભ કરે તો તે મધ્યમ કાલ ને નક્ષત્ર દેખાયા પછી આરભ કરે તો તે કનિષ્ઠ કાલ જાણવો દોઢ પ્રહર ત્રિવમ ચદયા પછીથી ઠેક નાયકાલ સુધી મધ્યાન્હ મધ્યાનો સમય ગણાય છે પ્રાત સ યાત્રિના જે ઉત્તમ સમય કહ્યા તેનું ઉલ્લધન થઈ જાય તો પ્રાયશ્ચિત નિમિત્ત એક અધ્ય વધારે આપવો અત્યંત અશક્તિને લીધે સધ્યાનો લોપ થયો હોય તો પ્રત્યેક સધ્યા દીક સો મો ગાયત્રીનો જપ કરવો ત્રણુ કરતા અધિક દિવસ મધ્યાનો લોપ થયો હોય તો ઉપવામાદિ પ્રાયશ્ચિત કરવું શ્રાદ્ધમા જગ્યા હોય તેણે દશ ગાયત્રી વડે મત્રેણુ

જળ પીધા પછી સાજની મ થા ડરી મધ્યા વિનાના અન્ય કર્મ
આ ત્રયમા સક્ષેપમા આપ્યા છે જેમને એ ડોઁ સમગ્ર વિગેષ
જાણવાની અભિ-ચી થાય તેમણે આ વેદનું આહ્નિકપ્રદાશ વાચવું.

અથ ત્રણ વેદની સંખ્યા

ઉસ્થાન-શૌચ-દત્તધાવન-સ્નાન.

બ્રાહ્મણોએ પાછની ૬ વડી ગત્રી રહે ત્યાર અગર એનદ ૨
પડી રાત્રી નહે ત્યારે ઉડીને ઈષ્ટદેવનું સ્મરણ કરવું પછી મ ગલવસ્તુનું
દર્શન કરવું દીર્ઘ લવુચકા ડરી આની મૃતિગવડે જલદી હાથ પગ
સ્વચ્છ કરવા પછી પાણીવડે મુખ ગુદ્ધ ડરવું પછી દત્તધાવન ડરી
આન માટે પાત્રમા જલ ભરવું પહેલાં ૪૩ પાણી રેડી પછી ગરમ
જળ રેડવું અગર મારૂ જળાગય હોય ત્યાં જવું પાણીમા ઉમા
રહીને હાથમા જળ લહીને નીચે પ્રમાણે નકલ્પ કરવો તેમા વાગ
નિથી માસ-પક્ષ પચાગમા જોઈ ઉચ્ચારવો

સંકલ્પ

અત્રાગ્રે સવત ૧૯૫૪ નાં વર્ષે શાક ૧૮૩૦ પ્રવર્તમાન ઉત્તર
ગોલાર્ધે વસંતઋતૌ મહામાંગલ્યે માસોત્તમમાસે ચૈત્રમાસે શુક્લપક્ષે
દ્વિતીયાતિથી ગુરૌવાસરે મમદેહશુદ્ધિપૂર્વકં સર્વવ્રત્યકર્માધિ-
કારાર્થે સ્નાનમહંકરિષ્યે

એ પ્રમાણે સંસ્કર કરી ખુબ ચાળી શરીરને સ્વચ્છ કરી ધામણી
કે અમોરીઉ કે ધોએલ વચ્ચે ધાગણુ કરી આમનીઆપર પૂર્વ તરફ
મોઢું કરી એમણુ પાસે ડાબી બાજુ પચપાત્રમા જગ ભરી ગાખતુ
તેમા આમની ધરતી ને આગળ ત્રમાણુ ગાખતુ

॥ મસ્મ ધારણં ॥

ડામા હાથમા ભસ્મ લઈ ઉપર જમણા હાથ ઢાકી નીચેના
મંત્ર ભણવો

ૐ અગ્નિરિતિભસ્મ વાયુરિતિભસ્મ જલમિતિભસ્મ સ્થલમિતિ-
ભસ્મ વ્યામેતિભસ્મ સર્વેઽહવાઈદંભસ્મં મન एतानિચક્ષૂષિ-
ભસ્માનિતિ ॥

એ મંત્રરૂઢે અભીમંત્રી તેમા જન નાખી અને હાથની વચ્ચે
ત્રણુ ત્રણુ આગળીઓથી કરી

ૐ ત્ર્યંબકં યજામહે સુગન્ધિં પુષ્ટિવર્દનમ્ ઊર્વારુકમિવ બન્ધ-
નાન્મૃત્યોર્મુક્ષીયમાઽમૃતાત્ એ મંત્ર ભણી ચાળીને ૐ ત્ર્યાયુષન્-
જમદજ્ઞેઃ કસ્યપસ્ય ત્ર્યાયુષમ્ યદ્વેષુ ત્ર્યાયુષં તન્નો અસ્તુ
ત્ર્યાયુષમ્-

એ મંત્ર બોલી લલાટ હૃદય નાભિ કંઠ ખભા માઢું પડખા ને
પિષ્ટ એટલે સ્થાનકે ભસ્મના ત્રિપુડ કરવા પંચી હાથ ધોઈ દર્ભ
પવિત્ર કરી ધારણુ કરી મધ્યાવદન કરતુ

આચમનમ્.

જમણી હથેનીમા અડતો દાણો છુટે નેટલુ જગ નઈ અગુરો
તથા ટચની આગળી છુગી ગળી પચેતી તણુ આગળીઓ સાથે
ઉભી રાખીતે ડામા હાથની તર્જનીથી જમણા ડાંતે સ્પર્શ
કરીને નીચે વખ્યા તણુ મત્રોથી ક્રમે કરી તણુ આચમન લેવા

ૐ મ્રુઃ ૐ મુવઃ ૐ સ્વઃ ॥

ગળી અગુષ્ઠમુઠથી જેવા મુખ તુઠી નાખી ડામી હથેનીમા
જગ વઘ જમણે હાથે નીચ વખ્યા પ્રમાણે ઉપસ્પર્શ કરવો ૐ
ચાક્રમૃંજાસ્યેડસ્તુ એટલુ લણી મવ અગુનીઓથી મન્તે હોડાને
સ્પર્શ કરવો

નસોર્મે પ્રાણાસ્તુ—આ મત્ર લણી તજની તથા અગુણાથી
દક્ષિણુ અને નામ નારાતો જલસ્પર્શ કરવો

દક્ષિણમેચક્ષુરસ્તુ—એમ ડોલી અનામીડા તથા અગુણાથી
દક્ષિણુ અત વામનેતે જલસ્પર્શ કરવો

કર્ણયોર્મેથોત્રમસ્તુ—એમ મોતી અગુણાથી તથા અનામી
ડાથી જમણા તથા ડામા ડાનને સ્પર્શ કરવો

બાહ્યોર્મેબઠમસ્તુ—એમ બોલી આગળીઓના અગ્ર ભાગથી
બંને બાહુને જલસ્પર્શ કરવા

કર્ણર્મં ઓંજોડસ્તુ—એમ બોલી આગળીઓના અગ્રથી બે
ઉંડે જલસ્પર્શ કરવા

અરિષ્ટાનિ મેઽઘ્નાનિ તનુસ્તન્વા મે સહ—એમ બોલી
હૃદય તથા મગ્નક ઉપરે જનથી એક એક વાર પ્રોક્ષણ કરીને ગાયત્રી
મંત્ર ભરૂંપી રાખાય ધન કરતુ

ૐ ભૂમિવઃ સ્વઃ ૐ તન્મચિતુર્વરેણ્ય મર્ગોદેવસ્યયોમહિ ધિયો-
યોનઃ પ્રચોદયાત્

સંકલ્પઃ

હાથમા જન લઈ અગ્રાચંચાસરે મમ રૂપાત્કુરિતક્ષયાર્થે
બ્રહ્માગ્નયેપ્રાત સન્ધ્યોપામનમહંકરિષ્યે ॥ એ પ્રમાણે મંત્ર
કરીને પ્રયમની પેઠે ૐ ભુ ૐ ભુવ ૐ સ્વ એ ત્રણ મંત્રથી
ત્રણ વ્યાચમન કરી મુખ તુડીને જમણા હાથમા જમ લઈ

ૐ અપહ્તા અમુરા રક્ષાંસિન્વેદિસદઃ

આ મંત્ર ભણીને પોતાને કરતુ પ્રતિક્ષણ રીતે જલમ ડનાડારે
ગરી દેતુ

તતઃ પ્રાણાયામઃ

જમણા હાથમા અગુદરતી નાડતુ જમાડુ ઝિદ્ર દબાવી ડામા
ઝિદ્રથી પીમે પીમે વાડતો પુગવા તેને પૂર્વક કહે છે અને પછી જમણી
અનામિકા તથા કનિકાવતી નાડના ડામા ઝિદ્રને પશુ દબાવી પ્રાણ
રોડના તેને કુસ્મક કહે છે તેમજ જમણી અનામિકા તથા કનિકાથી
ડાણુ ઝિદ્ર દબાવી ગામ્પી જમાણુ ઝિ. પુ'તુ કરી તેમાથી ધીમે પીમે
પ્રાણુવાયુ મહાગ ડાડતો તેને રેચક કહેતા હે એ ત્રણે ક્રિયાઓમા

નીચે લખ્યો મંત્ર એકવાર ભણવો એવી રીતે અભ્યાસ કરતા પૂર-
કમા એકવાર તુલકમા ચાગવાર અને રેચકમા બેવાર એમ મંત્રની
૬ આવૃત્તી થાય સારે એક પ્રાણાયામ થાય એવા પ્રાણાયામ ૯
અથવા બીજી શકે તેટલા કરવા—

પ્રાણાયામ મંત્ર.

ૐ ભૂઃ ૐ ભુવઃ ૐ સ્વઃ ૐ મહઃ ૐ જનઃ ૐ તપઃ ૐ
સત્યમ્ । ૐ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગોદેવસ્યધીમહિ ધિયોયોનઃ
પ્રચોદયાત્ । ૐ આપોઽજ્યોતિરસોઽમૃતં બ્રહ્મ ભૂ ભુવઃસ્વરોમ્ ।

એ પ્રમાણે પ્રાણાયામ કરી જમણી હથેલીમા આયમન
માટે જન લઘને

મંત્રાચમનમ્

ૐ સૂર્યશ્ચ મામન્યુશ્ચ મન્યુપતયશ્ચ મન્યુકૃતેભ્યઃ પાપેભ્યોરક્ષન્તામ્ ।
યદ્રાત્ર્યાપાપમર્કાર્ષિ મનસા વાચા હસ્તાભ્યાં પદ્ભ્યાં મુદરેણ
શિશ્ના રાત્રિસ્તદવલુક્ષ્પતુ યત્કિશ્ચિદ્દુરિતમયિદ્દમહં મામમૃત
યોનોઽસ્યૈ જ્યોતિષિ જુહોમિ સ્વાહા

આ મંત્ર ભણી આયમન લઘને (મણવેનદ્વિગતમેત્) બીજી
બે આયમન ઔકાર ભણીને કરવા

માર્જનમ્

ડાબી હથેલીમા અથવા કોઈ પાત્રમા જલ લઈ જમણે હાથે
દબ કરી પ્રત્યેક મંત્ર બે મંત્રક ઉપરે માર્જન કરવું અથવા તે

પ્રથમ મસ્તકે પીઝુ પ્રથિએ અને ત્રીજી કુ જે એમનુ એમ પાછુ
ચોથુ મસ્તકે પાચમુ પ્રથિએ અને ૧૭કું ૧૮થે માતમુ મસ્તકે આડમુ
પ્રથિએ નવમુ ૧૬થે માર્ગન કરવુ

ૐ આપોહિષ્ઠામયોભુવસ્તાન ઝર્જદ યાતનમહેરણાયચક્ષસેયો
વઃ શિવતમોરસસ્તસ્ય ભાજયતેહ નઃ ડશતીરિવમાતરઃ તસ્માડ
અરઙ્ગમામવોયસ્યક્ષયાયજિન્વથ આપો જન યથાચનઃ

અઘમર્ષણમ્:

જમણા હાથની અઞ્જલિમા પાખી તટ' નાગીડા પામે ધરી
નાખી નીચે નખ્યો મત્ર ભણવો

ૐ દ્રુપદાદિવ સુમુચાનઃ સ્વિન્નઃ સ્નાતોમલાદિવપૂતં પશ્ચિન્ને
વાઙ્યમાપઃ શુદ્ધન્તુ મૈનસ.

એ મત્ર ભણી જલાજલિ નાખી તેની જા નઘાદિક નીચ હોય
તો પાખીમા ટુમકો મારી ઉપર વખ્યો અઘમર્ષણ મત્ર ભણી
જવા આ મત્ર માત્ર યજુર્ઘેનિતી માટે કે ડગ્ગે અથ મામવેરીએ
અઘમર્ષણ નીચે વખ્યો મત્ર ભણી કરવુ

ૐ ઋતં ચ સત્યંચામીદ્ધાત્તપસોઽન્યજાયત । તતો રાત્ર્ય
જાયત । તત સમુદ્રો અર્ણવઃ સમુદ્રાદર્ણવાદધિ સંવત્સરો અજા-
યત । અહોરાત્રાણિ જ્વિદધદ્વિશ્વસ્ય મિષતોવશી સૂર્યાચન્દ્રમસૌ
ધાતા યથાપૂર્વમકલ્પયદ્ દિવંચ પૃથિવીં ચાંતરિક્ષ મથોસ્વઃ

અર્ચપ્રદાનમ્.

અદત પુષ્પ તથા અદત મહિત જલનો અથવા ડેવ જલનો
અજલિ જે લાથે ભરી. સૂચાભિમુખ ઉભા નહી મના હિતિ ગાયત્રી
મન ભણી અનપ્રદાન પ્રણામ કરવું પડી હાથ ઉચા કરી નીચ
લખ્યા ગાગ મત્ર ભણી મૂર્ચોપન્યાન કરવું

મૂર્ચોપન્યાન.

उद्वयन्तमसस्पग्निवः पश्यन्त उत्तरं देव देवत्रामूर्यमगन्म
ज्योतिरुत्तमम् ॥

उदुत्यं जानवेदस देव ब्रह्मन्ति केतवः । दृगेविविश्वायसूर्यम
चित्रं देवानामुदगादनीक चक्षुर्मित्राय वृत्रुणस्याग्ने । आभा प्रा-
वापृथिवी अन्तरीक्ष - मूर्यआमा जगतमनस्पृषश्च तच्चक्षुर्देव-
हित पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् । पश्येम शरदः शत । जीवेम शरदः
शत ८ शृणुयाम शरदः शत प्रव्रवाम शरदः शतमदीनाः स्याम-
शरदः शतभूयश्च शरदः जनात् (इत्युपस्थानम्)

ગરીએ તથા મામનદીએ ઉદુત્ય તથા ચિત્રદેવાનાં એ
અજ મત્ર ભણી ઉપન્યાન કરવું પડી લાયમા જન લઈને અગ્રાગ
પરમાત્મપ્રીત્યર્થ ગાયત્રીજપમહ કરિયે એમ નીચ કરીને
નર્ગ માનાથી અથવા માગાથી રુદ્રાક્ષ યથારાજિ યથાવનશ ૧૦૦૦
અથવા ૫૦૦ નહીં તે ૧૦૮ તે ૧૪૨ ને બે કરી અતિરાય કાયા-
નિપાત જેવું હોય તે ૧૨ ગાયત્રી જપ કરીને હાથમા જક્ષ લઈને

અનેન જપકૃતેન સચિતા દેવ પ્રીયતામ્ એટલું ભણી ૪૮
પૃષ્ઠીપદના મોઢાં પુરવડે ને અભિમન ડરવું કિ પ્રાત સન્ધ્યા

મધ્યાહ્નસન્ધ્યા.

મઠ પમા અત્રાઘ૦ મધ્યાહ્નસન્ધ્યોપાસનમહ કરિણ્યે
એમ ભણતુ પ્રાણુયામ ડયા પઠી આયમન લેવાનો મત સૂર્યશ્ચ
ને મદ્યે નાખતુ નીચ લખ્યો મત ભણતુ

ૐ આપઃ પુનન્તુ પૃથિવીં પૃથ્વીં પૂતા પુનાતુ મામ્ । પુનન્તુ
બ્રહ્મણ સ્પતિર્વ્રહ્મ પૂતા પુનાતુ મામ્ । યદુચ્છિષ્ટમ્ભોજ્યચયદ્વાદુ-
શ્ચન્તિ મમિ સર્વ પુનન્તુ મામાપોઽસતાશ્ચ પ્રતિગ્રહ સ્વાહા ॥

ગાયત્રી મતવડે આ પ્રમાન ઉચ્છેડી એડવાર ડરવું ૪૫
હવે આગળ તથા નામી ૮ ના બાળી મરણુ પ્રાત સન્ધ્યાવત્ ડરવું

સાય સન્ધ્યા

મઠ પમા અત્રાઘ૦ સાય સન્ધ્યોપાસનમહ કરિણ્યે એમ ભ-
ણતુ પ્રાણુયામ ડયા પઠી આયમન લેવાનો મત સૂર્યશ્ચ ને મદ્યે
નીચ લખ્યો મત ભણતુ

ૐ અગ્નિશ્ચ મામન્યુશ્ચ મન્યુપતયશ્ચ મયુકૃતેભ્યઃ પાપેભ્યો
રક્ષન્તામ્ । યદ્વા પાપમકાર્ષં મનસા વાચા હસ્તાભ્યામ્ પદ્ભ્યા
મુદરેણ શિશ્નાબ્રહ્મસ્તદવલુમ્પતુ યત્કિંચિદુરિતં મયિ । इदं मह
माममृतयो नौ सन्त्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥

गायत्री भ १ इती अर्धं त्रजुं यत्ता मेदा आपवा माडी भवण
प्रान गंधावत् इत्यु

आथर्वण सन्ध्याप्रयोग विशेष

आचमन मन्त्र.

ॐ अमृत मस्यमृतो पस्तरणमस्य मृता यत्वोपस्तृणामि ।

१२८ आयमन रभते आ भ १ लक्ष्मीने लक्ष्मा जल लेवु
ने नीयतो भ १ लक्ष्मी आयमन लेवु

ॐ जीवास्थ जीव्यास मर्वमायुर्जीव्यासम् । १ ।

ॐ उपजीवास्थोपजीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् । २ ।

ॐ सजीवास्थसंजीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् । ३ ।

प्राणायाम मन्त्र.

ॐ भूः ॐ भुवः ॐ स्वः ॐ जनत् ॐ वृद्धत् ॐ करत् ॐ
रहत् ॐ महत् ॐ तत् ॐ शं ॐ तत्सवि० आपोज्योरोम् ॥

मार्जन अघमर्षणादि यजुर्वेदित्

अर्घ्यप्रदान मन्त्रः

पादमा पुष्पाक्षतयुक्ता जल लक्ष्

ॐ हरिः सुपर्णो दिवमा रुद्रोऽचिषाये त्वादिप्संतिदेवमुत्प-
तन्तम् । अवतां जहिहरसा जातवेदोविभ्यदुग्रोऽचिषादिवम-
रोहमूर्य ॥ श्रीमित्राय इदमर्घ्यं न मम ।

ये प्रभाणे जेवाः अर्थान् उच्यु असावाचित्यो ब्रह्म
जेतलु अथो प्रक्षिण्णकमे क्रीने नीये क्षया मत्र लक्ष्मीने उप-
स्थान उच्यु

अभयं न इति ब्रह्मसूर्यो जगत्यां प्रातरुपस्थाने विनियं गः ।
ॐ अभयं नः करत्यन्तरिक्षमभयं द्यावापृथिवी उभे इमे । अभयं
न पश्चाद् भयं पुरस्तादुत्तराद् धराद् भयं नोऽस्तु ॥ अभयं
मित्राद्भयम् मित्राद् भयं पुरो यः । अभयं नक्तम्भयं । दवानः
सर्वा आशाममुमिचं भवन्तु ॥

मध्याह्न मध्यामा अर्च्य उदुत्यं चित्रदे० ये ये मत्रथी देवा

उद्वय तमसस्परि रोहतोनाकमुत्तमं । देवदेवत्रा०

यन्नुवदती नव्यामा क्षणेला मत्रमा उपर प्रभाणे पा - उरी
लक्ष्मीने सूर्योपस्थान उच्यु

मायसन्ध्यामा अर्च्य नीये क्षयो मत्र लक्ष्मी देवा

अपोजालेति ब्रह्म जातवेदः सूर्यो जगति अर्घदाने वि०
ॐ अपोजाला असुराणाविनोऽयस्मयैः पाशैर किनोयेचरन्ति
तां स्तरन्ध यामीहरसा जातवेदः महस्त्रक्नुष्टिः स पत्नान्प्रमृणन्
पाहिवज्रः ॥ श्री वरुणायेदमर्घ्यं (आत्यमन उरीने) उद्धेति वि
श्वामित्रः सूर्योगायत्र्युपस्थाने विनियोगः ॐ उद्धेदभी श्रुता
मर्घं वृषभं नर्यापसं । अस्तारमेषि मर्यं । नवयोनवर्ति पुरोविभेद

વાઙ્મોજસી । અહિચવૃત્તહાવધીત્ સનઇન્દ્રઃ શિવઃ સત્વાશ્વાવદ્
ગોમધવદુરુધારેવદાહતે ॥

ગેરુડર્ભ ત્રાત મધ્યાનત્ તથા વત્સુરેન્દ્રની મધ્યાનત્ ડરવુ

ઇત્યાથર્વર્ણ સંન્યાપ્રયોગઃ

અથ યજ્ઞોપવિત વારણ વિધિ,

આવ્યમન તથા પ્રાણાયામ મધ્યાનસ્મતા આરભમા લખ્યા
પ્રમાણ કરીત જતોઇ ડાપા હાથમા જાતજમણે હાથે ગાયત્રી
મત્રની અભિમત્રિત જને કરી પ્રોમણ કરવુ પછી તે જતોઇ મ
લાથમા મોઠુ ગળી નીચે લખ્યા મત્ર ભાગુના

ૐ યજ્ઞોપીવત પરમંપવીત્ર પ્રજાપતે ર્યત્સહજં પુરસ્તાન્ આગુ-
પ્યમગ્ર પ્રતિમુશ્વઘુશ્વં યજ્ઞોપવીતં વરુમસ્તુ તેજઃયજ્ઞોપવીતમમિ
યજ્ઞસ્ય ત્વા યજ્ઞોપવીતેનોપનહ્યામિ.

આ મત્ર લખી જમણો હાથ ઉચે કરી જતોઇ પાડવુ પાડુ
અત આવ્યમન કરવુ આ પ્રમાણે બીજી જતોઇ પણ પહેરવુ અત
જુડુ જતોડ સાથા ઉપરથી કરી નાખી આવ્યમન કરવુ

સાધારણ સકલ્પમ્

પુण्याહં પુण्याહં સન્મુલ્લેખકદત્તશ્ચ કપિલો ગજકર્ણકઃ
લ્લોદરશ્ચ વિક્રુદો વિગ્નનાશો ત્રિનાયકઃ ॥ ૧ ॥ ધૂમ્રકેતુર્ગ
ળાન્યક્ષો ભાલચંદ્રો ગજાનનઃ ॥ દ્વાદશૈતાનિ નામાનિ યઃ પઠેદ્
શૃણુયદપિ ॥ ૨ ॥ વિદ્યાગમે વિવાહેચ પ્રવેશે નિર્ગમે તથા

संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्तस्य न जायते ॥ ३ ॥ लाभस्तेषां
जयस्तेषां कुतस्तेषां पराजयः येषामिदिवरश्यामो हृदयस्थो
जनार्दनः ॥ ४ ॥ शुक्लांबरधर देवं शशिवर्णम् चतुर्भुजं प्रसन्न
वदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नो पिशांतये ॥ ५ ॥ अभीष्टसितार्थ
सिद्ध्यर्थं पूजितोयःसुराश्वरैः सर्वविघ्नहरस्तस्मै गणाधिपतये नमः

अथ श्रीब्रह्मणो द्वितीयपरार्थे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टा-
विंशतितमे कलियुगे प्रथमचरणे भूर्लोकं भरतखंडे जब्द्वीपे
आर्यावर्तैकदेशे कुमारिकानामक्षेत्रे सरस्वत्याम् महानद्या पूर्व
तटे गंगायाम् पश्चिमे तटे अथेति श्री त्रिकमाक्रे सवन १९६४
ना वर्षे शालिवाहनादि शाके १८२९ प्रवर्तमाने श्री मूर्धे उत्त-
रायणगते ग्रीष्मऋतौ महामांगल्ये मासोत्तममासे श्री चैत्रमासे
शुक्लपक्षे द्वितीयायां गुरुवासरे श्रीलङ्गमूर्ध्वे ग्रहगणवरिष्ठाया
मम लाभार्थं विद्यार्थं पुनःकामनासिद्ध्यर्थं दशविंशत्यक्षमीफल
प्राप्त्यर्थं अक्षमीफलविनाशनाशार्थं एव असुकनिमित्तं इहलोके
दत्तं परलोके सुखाख्यात तेन पुण्येन श्री महाविष्णुः प्रीय-
ताम् नम ॥

मन्त्रं सञ्जातिथी ३३ मन्त्रानि सुधी उत्तरायण्यु ज्ञेयु ३३ म-
न्त्रानिथी मन्त्रं लगी दक्षिणायन उवाच छे भीन मध्य चन्तःकतु
रूपम भियुत ग्रामकतु ३३सिद्धि रूपाकतु कन्यातुना शङ्करकतु वृत्रिद्ध
धन धीमन्तकतु मन्त्रं तुल गिरिशकतु

अथ शिव पूजनम्

जलपात्र पत्रपात्र आयमनी यदन पुष्प धूप दीप हस्तदी
माभग्री लङ्गि मध्याविधिमा जनाया प्रभाषे आयमन प्राणायाम
उगी हाथमा जद लभ अत्राद्यः श्री साम्बसदाशिवप्रीत्यर्थ
शिवपूजनमह करिष्ये जेरी रीते मउद्व उरवे पक्षी जलपात्रमा
आराम मुद्रा उरीते गगे च यमुनेचैव गोदावगि सरस्वति नर्मदे
सिंधु कावेरि जलेऽस्मिन्सन्निधिङ्कुरु ॥ आ श्लोऽ लक्ष्मी निथा-
वाहन उगी तेमा यदन पुष्प नाप्पी धेनु मुद्रावडे ते जलनु अमनी
उरु उगीते ॐ नम शिवाय जे पयाक्षर मत्र आऽ वाऽ लक्ष्मी
न जद अलिमनित करनु पगी ते जलथी पुजेपहार ने तथा
पात्राने प्रोक्षणु उरनु पक्षी ॐ प्रणुजते उर्यार उरी आ माने
त्रिणे शिवरूप जानना उरी नीये लभेयो मत्र लक्ष्मी तेमा उर्या
प्रभाषे ज उरनु ध्यान करवु

ध्याननो श्लोक

ध्यायेन्नित्यं महेश रजनगिरिनिभ चारुचंद्रावतसं ॥ रत्ना
कल्पोज्ज्वलांगं परश, मृगवराभितिहस्त प्रसन्नम् ॥ पद्मासीन
समन्तास्तुतममरणै व्याघ्रक्रत्तिवसान ॥ विश्वाद्यं विश्व-
कथं निखिलभयहरं पंचवक्त्रं त्रिनेत्रं ॥ १ ॥ कर्पूरगौरं करु-
णावतारं संसारसार भुजगेद्रहारम् । सदावसन्त हृदयारविन्दे
भवं भवानीसहितं नमामि ॥ २ ॥

उपगना श्लोऽभाथी गमे ते श्लोऽ लक्ष्मी ध्यान उरनु तल-
गत मूलमत्र ॐ नम शिवाय जे मत्राडे नीये लभ्या उप-

ચારા મમર્ષયા જે ઉપચાર હાજર ન હોય તો તે ઠેકાણે માત્ર
જલની આયમની ભરીને મુકવી ઓં નમ શિવાય આસન સમ
પ્રેયમિ એમ ભણી જલની આયમની ચડાવવી અને એજ પ્રમાણે
દરેક ઉપચાર કરતા જવું ઓં નં પાચસમં ૐ નં અર્ધ્ય
સમં ૐ નં આશ્વમનીય સમં ૐ નં સ્નાન સમં (આ
ઠંકાણે જે પચામૃત હોય તો મૂલ મંત્ર કરીને પચ સ્નાન વધિસ્નાન
ધૃતસ્નાન મધુસ્નાન શર્કરાસ્નાન એમ ભણીને પચામૃત સ્નાન
કરાવવું) પછી ૐ નં ચંદન પુષ્પ એમ ભણી ચંદન પુષ્પ ચડા
વીને અનંતર રુદ્રાષ્ટાધ્યાયીથી અથવા નમસ્ત એ રૂદ્રાધ્યાયવી
અથવા પુરુષસુક્તથી અથવા યજ્ઞાગ્રત એ છ શિવ સર્વલ્પ
મંત્રોથી અથવાતો નમ શમવાય એ એકજ મંત્રથી અભિષેક
કરવો રૂવદીએ નમસ્તે અધ્યાયથી અથવા તો સર્વોજાત્ર ઇલાદી
પાત્ર મંત્રથી અભિષેક કરવો સામવેદીએ નમસ્તે અધ્યાયથી અથવા
આષો રાજન એકજ મંત્રભણી અભિષેક કરવો અથર્વવેદી હોય
તો તેણે પણ નમસ્તે અધ્યાયથી અથવા સર્વોજાતાદિ પચ મંત્રો
અથવા નમ સમવાય એ એકજ મંત્રથી અભિષેક કરવો અભિ-
ષેક સમાપ્ત થયા પછી શિવલીંગને નવરાત્રીને ઓં નમ શિવાય
વચ્ચોપચિતાશ્વમનીયાનિ પરિકલ્પયામિ એમ ભણી જલની
આયમની મુકીને ૐ નમ ચંદનસમર્પયામિ એમ ભણી ચંદ-
ન ચડાવવું ૐ નમ પુષ્પ સમર્પયામિ એમ ભણી પુષ્પ ચડા-
વના પછી

ત્રિદલં ત્રિગુણાકાર ત્રિનેત્રં ચ ત્રિવર્ગદમ્ ।

ત્રિજન્મપાપ સંહાર મેકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥

ૐ જોડ ભણીને અથવા મુન મત્ર ડીને મિત્રીપત્ર અપાવતુ

ૐ નમ ધૂપમાપ્રાપયામિ એમ ભણી ધુપ ડગ્વે

ૐ નમ દીપદર્શયામિ એમ ભણી ત્રીપ ડગ્વે

ૐ નમ નેવેશ સમર્પયામિ એમ ભણી નેવેશ ડગવવા

ૐ નમ પુનરાવર્તનોય સમર્પયામિ એમ ભણી જનની આયમની મુઠી

ૐ મુખવાત્ત સમર્પયામિ ૐ નમ નીરાજન સમર્પયામિ આરતી ડગી,

ૐ નમ પ્રદક્ષિણા કરોમિ એમ ભણી જનથી પ્રદક્ષિણા ડગી

ૐ નમ નમસ્કારક એ હાથ નેડી નમન ડગ્વુ પડી મહિષ્ત્ર સ્તોત્ર અથવા જયશકરસ્તોત્ર અથવા જન ભણીને અથવા જન મત્ર મત્રે ડીને પુષ્પાંજલિ સમર્પયામિ એ રીતે પુષ્પાંજલી આપીને હાથ નેડી નીચે લખ્યા જોડ ભણી કામા માગતી કરચરણકૃત વાકુકાયજં કમજવા । શ્રવણનયનજંવા । માનસ વાપરાધમ્ । વિહિતમવિહિતવા । સર્વમેતત્ ક્ષમસ્વ । જયજય કલ્પનાડગ્રે શ્રીમહાદેવશમ્ભો ॥ પડી હાથમા જન લઈ અવાચ અનેન શિવપૂજનકૃતેન શ્રીસામ્બસદાશિવ પ્રીયતામ્ એ પ્રમાણે પૂજન નિવેન ડીને રીચેતો જોડ ભણી શિવ નિમાલ્યતુ વદન ડગ્વુ શિવનિર્માલ્યતોયેન યોડ્ઙાનિ પરિમાર્જયેત્ આશ્રય સ્તસ્ય નશ્યન્તિ વ્યાધીનાન્તુ કથૈવકા ॥ ૧૬૧૧૨ અવજશાનુમાર ૧૦૮

અથવા ૧૦ પચાક્ષર (મવ મત્ર) નો ૪૫ ડરી અને શિવાર્ષણ-
મસ્તુ એમ બોધી ૪૫ નિવેદન ડરી બાલ લિંગાદીયગ લિંગ હોય
તો તેને ડેકાણે પદગવતુ અને બે ગિથર લિંગ હોય તો મદિરની
બહાર આવીને વૃષચણડ વૃષ ચવ સોમમત્ર પુનર્વૃષમ । ચણડ ચ
સોમમત્ર ચ પુનઃચણડ પુનર્વૃષમ એ લોકમા ડલા પ્રમાણે નવ
નમસ્કાર ડરી પ્રદક્ષિણા ડગી इति शिवपुजनम् ॥

॥ वैश्वदेव कर्म ॥

મર્વ ૫ શાખાઓને માધાન્યુ શાડલ વિધી છે તેથી નમ્નુ-
માગી પ્રયોગ આપો છે હાથમા ૪૫ વર્ત—અત્રાય મમ પશ્વસૂના-
જનિતશોષપરિહાર્ય પશ્વયજ્ઞાત્મક વૈશ્વદેવકર્માઽહ કમિયે
એમ મડપ ડરી પછી નીચ લખ્યા મત્રખડ લણી ચ્ચલિમા પચ
લવ મસ્કાર ડગવા અથાતો ગૃહસ્થાલીપાકાનાં કર્મ । દર્બે
પરિનમુશ્ચ લ ડરીને વાળી નાખીને ગોમયેન ઉપલિપ્ય ૩ ગોમ
યતી લીપીને કુશેન ઉલ્લિલ્ય ૩ લના મળથી પશ્ચિમથી પૂર્વ લણી
તણુ રખા ડરીને અનામિકાગુદેન ઉદધૃત્ય અનામિકા તથા અચુટ
પતે ઉચેડાએલ ૨૦ ડાટી નાખીને ઉદકેનામ્યુલ્ય ૩ ૪૫ ડરીને તણુ
વાર પ્રોક્ષણ ડરીને અગ્નિમુપસમાધાય અગ્નિને ચ્ચલિમા પધરાવીને
નોચે લખ્યો મત્ર લણુનો ॐ અગ્નિ પ્રણયામિ મનસા શિવેનાય-
મસ્તુ સજ્જમનોવત્સનામ્ । માનોર્હિસી સ્થવિર મા કુમાર
શશ્વોમથ દ્વિપદે શ ચતુષ્પદે । આ મત્ર લણી પ્રાથના ડરી નીચેનો
મત્ર લણો ધ્યાન ધરુ ઑંચત્વારિશુક્લા ત્રયો અસ્ય પાદા છે શીર્ષે
સપ્ત હસ્તાસોઽસ્ય । ત્રિધાવદ્ધો વૃષભોરોરવીતિ મહાદેવો
મર્ત્યા આવિવેશ ॥ પાશ્વકનામ્ને વૈશ્વનારાય હદમત્ર ચંદનં

ચ પુષ્પ । એમ લણ્થી ચ દત્ત પુષ્પ સ્થ દીલ ઉપર મુઝી સકુશોદકેન
પર્યુક્ષણ-દર્ભ મહીત જલથી ગત પ્રત્યાગત પ્રક્ષિણ રીતે મ્ય દ્વિતને
પર્યુક્ષણ ડરુ પાંઠી અગ્નિ પ્રભવલિત ડરીતે નીચે લખ્યા મત્રોથી
પ્રથમ ચાર આહુતી ફક્ત દ્યુતની અને પછીથી આઠ આહુતીઓ
ફક્ત યુક્ત લાત અથવા ખીજા હવિષ્ય અન્નની આપની

ૐ ભૂઃ સ્વાહા ઇદમગ્રયે ॥ ૧ ॥ ૐ ભૂવઃ સ્વાહા ઇદં વાયવે
॥ ૨ ॥ ૐ સ્વઃ સ્વાહા ઇદં સૂર્યાય ॥ ૩ ॥ ૐ ભૂર્ભૂવઃ સ્વઃ
સ્વાહા ઇદં પ્રજાપતયે ॥ ૪ ॥ ૐ દેવકૃતસ્યૈનસોવયજનમસિ
સ્વાહા ઇદં દેવેભ્યઃ ॥ ૫ ॥ ૐ મનુષ્યકૃતસ્યૈનસોવયજનમસિ
સ્વાહા ઇદં મનુષ્યેભ્યઃ ॥ ૬ ॥ ૐ પિતૃકૃતસ્યૈનસોવયજનમસિ
સ્વાહા ઇદં પિતૃભ્યઃ ॥ ૭ ॥ ૐ આત્મકૃતસ્યૈનસોવયજનમસિ
સ્વાહા ઇદમાત્મન ॥ ૮ ॥ ૐ એનસ એન સોવયજનમસિ સ્વાહા
ઇદમેનસે ॥ ૯ ॥ ૐ યજ્ઞાહમેનો વિદ્વાંશ્ચકાર યજ્ઞા વિદ્વાંસ્તસ્ય
સર્વસ્યૈનસોવયજનમસિ સ્વાહા ઇદમગ્રયે ॥ ૧૦ ॥ ૐ પ્રજાપતયે
સ્વાહા ઇદં પ્રજાપતયે ॥ ૧૧ ॥ ૐ અગ્રયે સ્વિષ્ટકૃતે સ્વાહા
ઇદમગ્રયે સ્વિષ્ટકૃતે ॥ ૧૨ ॥

તતો બલિદાનમ્ ॥ ત્યાર પછી નીચેના મત્રોથી નીચના
ક્રમ પ્રમાણે ૭ અલિદાન ડરવા

ૐ વિધાત્રેનમઃ ઇદં વિધાત્રે ૐ ધાત્રેનમઃ ઇદધાત્રે

ૐ ભૂતાનાં પતયે નમઃ ઇદં ભૂતાનાં પતયે

ૐ સર્વેભ્યો ભૂતેભ્યો નમઃ : इदं सर्वेभ्यो भूतेभ्यः

ૐ વિશ્વેભ્યો દેવેભ્યો નમઃ : इदं विश्वेभ्यो देवेभ्यः

જનોઈ કહ્ય કરીને મનુષ્ય તીર્થથી (અપસવ્ય કરીને પિતૃ તીર્થથી)

ૐ સનકાદિમનુષ્યેભ્યો નમઃ : ॐ पितृभ्यः स्वधा

इदं सनकादिमनुष्येभ्यः इदं पितृभ्यः

પછી તે પાત્રમા થોડુ જળ લઈ અને ચસ્મેતત્તેનિર્જેજને ॥
એટલુ લણી તે પાણી વાયુ ખુશા, નરક નાખવુ પડી હાથ ધોઈને
જનોઈ સવ્ય કરીને

ગોભ્યો નમઃ : इदं गोभ्यः स्वभ्यो नम इदं स्वभ्यः वायसे
ભ્યો નમઃ : इदं वायसेभ्यः पिपीलिकादिभ्यो नमः : इदं पिपीलि-
કાદિભ્યઃ અતિથયે નમઃ : इदमतियये ।

એ પ્રમાણે પાંચ અન્ન લાગ મુકવા હાથમા જલ લઈ

અત્રાચ૦-અનેન વૈશ્વદેવાલ્યેન કર્મણા શ્રીયજ્ઞનારાયણઃ
પ્રીયતામ્ પછી ત્ર્યાયુષ્યમિતિ ધસ્મના લલાટે ગ્રીવાયાં દક્ષિર્નેઽસે
હૃદિચ ત્રાયુષ૦

એ મંત્રથી લલાટે કહે જમણે ખભે અને હૃદયે ભરમવદન
કરવુ પછી હાથ જોડીને

गच्छ गच्छ सुरश्रेष्ठ स्वस्थाने परमेश्वर ।

યત્ર બ્રહ્માદયો દેવાસ્તં ગચ્છ હતાશન ॥

એ શ્રોત લાણી વિસર્જન કરવું આ સમયે જો કાર્ત અતિથી હાજર હોય તો તેને યથાશક્તિ અન્ન દેવું

(અથ વ્રહ્મયજ્ઞમ)

વેદ સહિતા લાણેલ હોય તેણે યથાવકાશ પાત્ર બે અથવા એક અધ્યાયનો પાઠ કરી સ્વાધ્યાય યજ્ઞ કરવો તે અલ્પયજ્ઞ હોવાય છે. જો સહિતા લાણેલ ન હોય તો નીચેના મંત્ર લાણી અલ્પયજ્ઞ કરવો આચમન પ્રાણાયામ કરી

કુશ પવિત્ર ધારણ કરી, હાથમા જય લક્ષ્મ

અગ્રાચ૦ શ્રી પરમાત્મધીત્યર્થે સ્વાધ્યાયયજ્ઞેનાહં યદ્યપે
એમ નકલ્પ કરીને ઓં આ વ્રહ્મન્ બ્રાહ્મણો વ્રહ્મર્ષસ્મિં જાયતા
મારાષ્ટ્રે રાજન્યઃ શૂરશ્ચક્રોતિ વ્યાધિ મહારથો જાયતાં દોગ્રીં
ધેનુર્વોદાઽનહવાનાશુઃ સપ્તિઃ પુરન્ધિર્વૌષાજિવ્યુરથેષ્ઠાઃ ॥
સમયોયુંવાઽસ્ય યજમાનસ્ય વીરો જાયતામ્ ॥ નિકામેતિકામેભઃ
પર્જન્યો વર્ષતુ ફલવત્યો ન ઔષધયઃ પચ્યન્તાં યોગ ક્ષેષોજઃ
કલ્પતામ્ ? વિશ્વાનિ દેવ સવિતર્દુરિતાનિ પરામુષ્ઠ ॥ યજ્ઞદ્રતમ
આમુષ્ઠ ॥ ૨ ॥ અત્રેન વ્રહ્મયજ્ઞેન શ્રીપરમાત્મા પ્રીયતામ્.

એ પ્રમાણે અલ્પયજ્ઞ કરવો અથવા તો નીચે લખ્યા આગ વેદના પહેલા આગ મંત્રો લાણી અલ્પયજ્ઞ કરવો

ૐ અગ્નિમીટેપુરોહિતં યજ્ઞસ્ય દેવઘૃત્વિજં હોતાર રત્ન યાનમં ॥
 ૐ ઈષેત્વોર્જેત્વા વ્વાયવઃ સ્થદૈવો વઃ સંવિતા પ્રાપયતુ શ્રેષ્ઠતમાય
 કર્મણઽઆપ્યા યદ્ધ્રુવ મધ્ન્યાઽન્દ્રાય ભાગં પ્રજાવતીરનમીવાઽ
 અયક્ષમામાવસ્તેનઽર્જશત માયશ્વ ૬ સૌધ્રુવાઽઅસ્મિન્ ગોપતૌસ્થાત્
 બહીર્યજમાનસ્ય પશૂન્વાહિ ॥૨॥ ૐ અગ્રઆયાહિ વીતયે ઘૃણા-
 નોહવ્યદાતયે નિહોનાસત્તિઃ બર્હિષી ॥૩॥ ૐ સન્નોદેવીરભિષ્ટ્યઽ
 આપોભવન્તુ પીતયેશંયોરભિસવંન્તુ નઃ ॥૪॥

(અથ ભોજન વિધિ)

પચાદ્ર કરીને એ હાથ એ પગ અને મોટું વેાછને ડ્યાગમા
 ચદન કરી પૂર્વાભિમુખે બેસી પાત્રમા પીગમેલા અન્નને હાથમા જગ
 જગ કર્ષ ૐ મૂર્ધુશ્વ સ્વ તત્સ વિઃ એ ગાયત્રી મંત્ર ભણી તે
 જલથી પ્રોક્ષણ કરીને દિવસ હોય તે સત્યંત્વત્રેન પરિચિન્વામિ ॥
 એ મંત્ર ભણીને અને રાત્ર હોય તે ઋતન્વાસત્યેન પરિચિ-
 ન્વામિ ॥ એ મંત્ર ભણીને પાત્રની આસપાસ પ્રદિક્ષણની રીતે
 જલધારા કરીને તે ધાગ ઉપર જમણી બાજુએ જમણેથી ડાબી
 કોરે લઈ જતા ૐ મુપતયે નમઃ ૐ મુવનપતયે નમઃ ૐ મૂનાના-
 પતયે નમઃ એ ત્રણ મંત્ર ભણી ભાતના અથવા બીજા હવિષ્ય અન્નના
 ત્રણ બલિ મુઝીને તે ઉપરે જલ પ્રોક્ષણ કરીને એ ત્રણે બલિ એ કંડા
 કરવા પછી હાથ પોઈ જમણા હાથમા આચમન વાગે જલ ક્ષર્ષ
 ડામા હાથનો અગ્રુષ્ટ પાત્રને અડાડી રાખી ૐ અમૃનોપસ્તરણમસિ
 સ્વાહા એ મંત્ર ભણી આચમન કરીને ૐ પ્રાણાય સ્વાહા ૐ
 અપાનાય સ્વાહા ૐ વ્યાનાય સ્વાહા ૐ ઉદાનાય સ્વાહા ॥

ૐ સમાનાય સ્વાહા એ પાંચ મંત્રોથી કર્મે કરી ભાત અથવા
ખીજા હવિષ્ય અન્નના પાંચ ગ્રાસ પાંચે આગલી ભેગી કરીને લેવા
આસુષી ડામો અગ્નિથી પાત્ર સ્પર્શ કરી રાખવો પછી ડામો હાથ
ઘોઘ આપે જનસ્પર્શ કરીને યથાર્થી જમી રહ્યા પછી છેલે હાથમા
જલ લઈ ૐ અમૃતાપિધાનમસિ સ્વાહા એ મંત્ર બણી અર્ધજલ
રેડીને પી જવું અને અર્ધજલ પ્રથમ એકઠા કરેલા બલિ ઉપરે પિતૃ ત્રી
થર્થી ઢાંગળા મુખ શુદ્ધિ કરી મુખવાસના લઈ શિખા છોડી નાખવી

એતત્સન્ધ્યાત્રયં પ્રોક્તં બ્રાહ્મણ્યં યત્ર તિષ્ઠતિ ॥

યસ્ય નાસ્ત્યાદરસ્તત્ર ન સ બ્રાહ્મણ ઉચ્યતે ॥

॥ કાત્યાયનઃ ॥

એ પ્રમાણે મધ્યાનુ ત્રય કર્યું એ ત્રણગ્રાનની સધ્યાનુ ઉપાસન
કરવામાજ આલણપણું ગહેલું છે જે આલણુ યથાકાલ એ મધ્યા
કરવામા આદર નથી રાખતા તે આલણુજ ન કહેવાય—

સંધ્યા યેન ન વિજ્ઞાતા સધ્યા યેનાઽનૂપાસિતા

સ જિવચ્છદ્રતામેતિ મૃતશ્ચશ્વાભિજાયતે ॥ ૨ ॥

॥ ગોમિલ ॥

જેણે મધ્યા બણી નથી જેણે મધ્યાનુ ઉપાસન કરું નથી તે
પુરુષ ઊવતા લગી મુદ્ર રહીને મરવા પડી કુતરો થાય છે

સધ્યાહીનોઽશુચિનિત્યમનર્હઃ સર્વકર્મસુ ।

યદન્યત્ કુસ્તે કર્મ ન તસ્ય ફલભાગ્ ભવેત્ ॥ રુદ્ર ॥

મધ્યાહ્ન પુરૂષ સગા અપવિત્ર છે મરી કર્મમા નાલાયક છે અને ખીન્ન જે ઝાઝા કાર્ય કરે છે તેનું કળ તેને મળતું નથી

સંધ્યાતિક્રમણ यस्य सप्तरात्रमपि च्युतम्

उन्माददोषयुक्तोपि पुनः संस्कारमर्हति ॥

જે બ્રાહ્મણો પ્રાતઃકાલે તથા મધ્યાહ્નકાલે નિષ્ક્રિયા પાસનું કાર્ય નથી માત્ર નિવસ વ્યતિત થાય છે તે કદાચ દીવાનો થઈ ગયો હોય તે પછી તેને ફરી મસ્તક કરવો જોઈએ

ब्रह्मचर्याद् ब्राह्मणस्य ब्राह्मणत्वं विधीयते

अब्रह्महः परलोके ब्रह्मचर्यविदो जनाः ॥ मनुः ॥

બ્રાહ્મણોનું બ્રાહ્મણપણુ બ્રહ્મચર્ય પાળવાથી આવે છે કેમકે બ્રાહ્મણે ચર્યા=બ્રહ્મચર્ય બ્રાહ્મણે વેદ ગૃહણીકરે માટે જે ચર્યા અમુક પ્રકારના નિયમોનું પ્રતિપાલન તે બ્રહ્મચર્ય અર્થાત્ જે બ્રાહ્મણુ ઉર્ધ્વગત રહીને વેગાધ્યયન કરે તે બ્રાહ્મણુ પ્રજ્ઞાને યોગ્ય છે એમ અભિપ્રાય જનો હોય છે

नास्ति योगं विना सिद्धि र्न वा सिद्धिं विना यशः

नास्ति लोके यश मूलं ब्रह्मचर्यात् पर तपः ॥ शिव-पू० ॥

યોગ વિના મર્વથા સિદ્ધી પ્રાપ્ત થતી નથી સિદ્ધી વિના જગતમા યશ મળતો નથી આ લોકને વિષે નિર્મલ યશનું મૂલરૂપ બ્રહ્મચર્યથી પર ખીન્ન કોઈ તપ નથી બ્રહ્મચર્ય એજ મર્વ સિદ્ધીનું મુલ છે

मथुरायां विलोमेन मध्यमाक्षरवर्जितं

यन्मुखे द्वयक्षर नास्ति तन्मुखे मध्यमाक्षरं ॥ ૧ ॥

(ધ્યાનમ્)

મધ્યાહ્નકાલે યા સંધ્યા શ્વેતાંગી શ્વેતવાસસા ।
 વૃષસ્કંધસમારૂઢા તથા ચ રુદ્રદેવતા ॥ ૧ ॥
 યુવા યજુર્વેદમુખી રુદ્રેણ સહ આવહ ॥
 આયાહિ વરદે દેવી ત્ર્યક્ષરે રુદ્રવાદિની ॥૨॥
 સાવિત્રી છંદસાં માતા રુદ્રયોનિ નમોઽસ્તુ તે ।
 અપરાણ્દે તુ યા સંધ્યા કુર્ણાંગી કુર્ણવાસસા ॥૧॥
 ગરુડસ્કંધસમારૂઢા તથા ચ વિષ્ણુદેવતા ।
 વૃદ્ધા સામવેદમુખી વિષ્ણુના સહ આવહ ॥
 આયાહિ વરદે દેવી ત્ર્યક્ષરે વિષ્ણુવાદિની ॥૨॥
 સરસ્વતી છંદસાં માતા વિષ્ણુયોનિ નમોઽસ્તુ તે
 પૂર્વસંધ્યા તુ ગાયત્રી રક્તાંગી રક્તવાસસા
 અક્ષમૂત્રધરા દેવી કમલલસમન્વિતા ॥૧॥
 હંસસ્કંધસમારૂઢા તથા ચ બ્રહ્મદેવતા ॥
 કુમારી ઋગ્વેદમુખી બ્રહ્મણા સહ આવહ ॥૨॥
 આયાહિ વરદે દેવી ત્ર્યક્ષરે બ્રહ્મવાદિની
 ગાયત્રી છંદસાં માતા બ્રહ્મયોનિ નમોઽસ્તુ તે ॥૩॥

આ ત્રોક્ષોનો અર્થ મહેલ છે એટલે લખ્યો નથી પણ મધ્ય
 રાત્રી વખતે ધ્યાન કરવું

ૐ

તત્ શ્રી પરમાત્મને નમઃ

શ્રી

કચ્છી સેવક જ્ઞાતિના ધારા

આ કાયદાઓ સર્વ જ્ઞાતિઓની સમ્મતિથી લખ્યા છે અને આ લખાણને છોડે ગામોનો ટીપ લખી છે જેથી નાન મેળા વખતે લખાણ કરવું હોય તો સર્વે કડાકુટ ટળી જશે કારણ દરેક ગૃહ દીઠ આખા કચ્છમા આ પુરતક રહેશે

કરાવ ૧ લો વેવેશાળ વિધે.

જ્યાર કન્યાના પિતાના ઘેર વરનો બાપ યા તો કાઠપણ મુઠધી સગપણ અથે જાય ત્યારે મીઠાઈની માટલી શેર ૧૦ ની તથા જોળ શેર ૧૦ તથા ખાડ શેર ૨૫ સાથે લખને ત્યા જવું અને વગતે ફિવસે સારૂ મહુર્ત જોઈ ને કન્યાને ચુદડી ઓઢાડી મગલીડ કરે શ્રીફળ કન્યાના હાથમા આપે મીઠા મોઢા કરે અને કન્યાનો પિતા વેનાઈઓને મિષ્ટાન્ન ભોજન કરાવે પણ બ્રહ્મને દક્ષિણા વગેરે પરચુરણ જેને ખર્ચ થાય તે વરના બાપને કરવું પડે છે પછી જ્યારે દાગીના ચડાવવાના હોય ત્યારે ફરી ચુદડી વગેરે સામાન તથા દાગીના લઈ વરના બાપે ત્યા જવું અને દાગીના માત્ર રાસાઈકારી

૫૦૦) પાચમાના જ કરવા વધારે કરના નહિ પછી તે માર્ધ ૫૨-
હીને જ્યારે માસરે જાય ત્યારે મગજ મુજબ દાગીના વચ્ચાવ કર
ગમે તેટલા કરે પણ કુવારે તો વધારે નજ થાય અને કદાચ શીર
જેરીથી નાગીના વધારે કર્યો તો બને વેવાઈઓ નાનિના યુન્ડેગાર કર્યો

વળી કન્યા વિક્રય કરવો જ નહિ તેમજ વરોડી બાબત કરાવ
કરી પણ ખમા લેના નહિ તે તેથી વિરુદ્ધ જો કોઈ મર્ત્યો અને
વાત જ્ઞાનિને વિદિત થયે તો જે પૈમા કન્યાના માપે લીધા હશે
તે નાતિમાળા જન્મ કર્યો તે ઉભય વવાઈ દડને પાત્ર થયે

મગપણ થવા પછી અને પરખ્યા પહેલા જેટલા વર્ષ ન્યતિત
થાય તેમા હોળી, દિવાળી, શીતળા-સાતમ અને વિજયા દશમી
એમ ચાર પર્વ આવે છે તેમા તે તે પર્વ ને અનુમરી હારડા
ગમડડા વસ્ત્ર વગેરે કન્યાને ત્યા વગના બાપે અથવા તેના વારસે
પોડોચાડવા બોધ્યે અને કોઈ અશક્તપણાને લીધે વા કોઈ અડ-
ચણાને લીધે તે પોચાડી ન શકે તો પગણવા વખતે મામ ૧૦ વર્ષ
૧ ની કારી ૪) ચાર લેખે વરનો પિતા કન્યાના પિતાને આપે
વળી જ્યારે જ્યારે કન્યાને ઘેર જન્મતુ પડે ત્યારે થાળીમા કારી ૧
એક હાથ ઘોઈ એકમા નાખતી એ રરામ મુખાઈ ભરી કે પણ
ફી છે જે ચાલી આવે છે તો તેમ કરવુ એની અનેક કઠિ મુખા-
ઈથી જડ ઘાલી બેઠેલ છે તો તેમ કર્યા જવુ વલી પગણવા પહેલા
કન્યાના દાગીના ભાગે પુટે તો પણ પરના બાપે સમા કરાવવા
અગર નવા કરાવી આપવા

કંઠાવ ૨ જે લગ્ન વિષે.

જ્યારે છોડરી વર્ષ ૧૨ ઉપગ્ની અને છોકરો વર્ષ ૧૮ ની
૫૫ પહોંચે ત્યાર વિવાહ કાળ મમજ્યો ત્યારે બંને જણુ વગ તથા
કન્યાના માળાપે અગર તેઓના નજીકના વાલીઓએ અગ્નિ મ
પ્રિયાર કરીને ઉભયને અનુકૂળતા હોય તેવે પ્રમગે લગ્ન વિષે કંઠાવ
રના ઉચિત છે પછી કન્યાનો માપ લગ્ન મોડલાવે તે કન્યાના
દિવસથી થોડામા થોડુ દિવસ ૧૫ આગળ મોડલવુ જોઈએ જે તેમ
નહિ કરે તો વિવાહની સામગ્રીમા વગના બાપને હગડત આવે માટે
તેમ કડવા જરૂર છે જ્યારથી માડવા થાય (માણુકન્યલ રોપાય)
ત્યાગથી ઘરમા રમોઈ ન કરતા મગાસમધીઓ બાહેર ગમેઈ કરી
જન્મે જન આવવાથી અગાઉ પોતાના સગા વહાલાઓને માન ૧
મિષ્ટાન્ન બોજન આપે બાકીના જમણુ ખીચડી અને વ્રત ખાય

જ્યારે જન આવે ત્યારે તેજ ગત્રે મિષ્ટાન્ન જમાડવુ બીજે
દિવસે સવારમા મિષ્ટાન્ન જમણુ અને ગત્રે ખીચડી અને વ્રત ફ્રટ
ત્રીજે દિવસે પણુ એમજ જમણુ આપે સાથે દિવસે દૂધ ભાત
માડર કે ખાડની શીરામણી આખી રજા આપે ૫ળી વણુ દૂધ
ભાતને ગદ્દે મિષ્ટાન્ન આપે તો પણુ ચાને પણુ કઢાય વગેરે પિતા
ધનાદય (શ્રીમત) હોય અને વરોડી કરે તો સવારનુ મિષ્ટાન્ન અને
ગત્રે વ્રત-ખીચડી આપે તો પછી શીરામણુ ત્યાર ખાઈ થાય અને
કન્યાને માપે માડવામા જે નોતંગ કર્યા હોય તેઓને જમાડવા
જોઈએ એમા કોઈએ વાધો લેવો નહિ જેથી એથે દિવસે વરોડી
અને પાચમે દિવસે શીરામણી અને જ્ઞ પણુ શીરામણુને દિવસ
નાન રીત ચુકવની માડવા વરસાવવો પહેરામણી વગેરે ઘણુ ગ્રામ

ગદે છે જેથી તે આખો દિવસ ઉભય વવાઈઓને કુરસદ મળતી નથી,
માટે કન્યાના આપે જનને ખીચડી તથા મપત સાડ ત્રુત આપણુ
પણુ કદાચ કન્યાનો આપ અરચથી કટાળી ગયો હોય તેો વગરાજ
પોતાની ગાઈનું જામે નોપણુ મગજ

કરાવ ૩ ને ચોરી વિષે.

પગણુવા વખતની હઠીડત માડર શેર ૧૧ દાલ શેર ૧૧ ખાડ
ગેર ૧૧ ગુલાલ ગેર ૧૧ કડુ શેર ૧૧ એમ પુડા ૫ બધાવવા ઉપર
ખોલા નાડા લપેટવા પૂગન માટે સ્થાપના એ એક મકદ તથા એક
ગતી તેમા ચોખા પાટની ૧૧ તથા ૫૦ પાટની ૧૧ નવગૃહની
જાણુમો તથા ચુદ્દી કન્યા માટે પીણુ ફારીઉ ઉપરણા માટે ખારેડ
મણુ ૧ એલચી-સોપારી લવીગ તજ તેમજ લગ્ન ક્રિયા વખતે
જે જે અગ્ય થાય તે મર્વે વરના પિતાને સીંગ છે ચોરી બાધવા
માડ જે સ્થલના વાસણો હોય તેનુ ખર્ચ જે એમે ત બને વેવા-
ઇઓ ઉપર અરધો અરધ છે અને પગણી રહ્યા પછી જ્યાગે ચોરી
વીખી નાખે ત્યારે ત્રણુ સ્થલ કન્યાના માપના એક સ્થલ વરના
આપનો અને પરણાવવાની દક્ષિણા ગુરુજને ફારી પાચ આપવી
તે વગેરો આપ આપે વગતે દિવમે ગુલાલ દક્ષિણા અને સીપુ એ એ
વગેરો આપ આપે

ઠરાવ ૪ ચોથો.

જો સૂર્ય અથવા ચંદ્રમાની પૂજા હોય અગર મંત્ર જપાવવા હોય અથવા તેજ ગૃહોની ગૃહશાન્તિ હોય તો તેનું ખર્ચ વરના આપને રીર હોય પણ જો કાર્ધ અહસ્પતિ (ગુર) નું કારણ હોય અહસ્પતિ નીચેનો હોય ૪-૬-૮ આઠમો હોય અસ્ત તથા વક્ર હોય તો તેનું જો ખર્ચ થાય તે કન્યાનો આપ આપે અને ગોગને કુશલ દક્ષિણા વરનો આપ આપે તથા ચાર્તનો દ્યોતિ ભાટ તેને કોરી ૧૦ તે વરનો આપ આપે, અને ભદ્ર જો હાજર હોય તો ભાટને આપની અને ને તે હાજર ન હોય તો કોરી ૧૦ દશ કન્યાના આપને આપની જ્યારે તે આવે ત્યારે લઈ જાય અને જેટલા દિવસ જન જમે એટલા દિવસ ભાટના જેટલા માણસો હોય ન પણ જન મર્મા જમે અને તેના ચાડીકા વગેરેનું ખર્ચ તે કન્યાનો આપ આપે

ઠરાવ ૫ મો

રીતભાત ચુકાવવા વિષે નીચે પ્રમાણે રમમ ચાલુ છે હવેથી નાતરીતની કોરી ૬૪ જેની અદર કોરી ૫૧ નાતરીત અને કોરી ૧૩ લાગાની જેમકે શ્રી કાકોગજી શ્રી મહાદેવ, શ્રી ગણપતિ, શ્રી ક્ષેત્રપાળ વાણી તથા હજમ તથા લગી વગેરેની એમ સાથે મળી કોરી ૬૪ લેવા રીવાજ ચાલુ રાખવો જોઈએ ચાલુમા ચોવીશીવાળા

કોઠી ૧૦૦) લે છે કાસીવાળા કોઠી ૮૫ લે છે અને અમડામાનારા જુની રીત પ્રમાણે ચાલે છે પણ હવથી દરરોજ જણ ઉપર મુજબ કોઠી ૬૪ ચોખી લેવા રીવાજ રાખે તો માત્ર એ કોઠી વગના માપે કન્યાના આપને આપની અને જોમાથી ઉપરના લાગા કન્યાનો માપ પોતે ચુકાવી આપે બાકી ખોરાડ મણુ ગા વગેનો માપ આપે

જનમા જે ગાડા આવ્યા હોય તેને દરરોજ ચગની કોઠી ૦૫ અર્ધ ઉટ કે ઘોડા હોય તેને દરરોજ કોઠી ૦૫ વગરાળના ગાડાના બળદને પહેલો દિવસે કપાશીઆ મણુ ૦૫ પંઠી દરરોજ ગેર ૧૦ વરરાળને સ્ત્રી વર્ગે કન્યા જમાડવા આવે તેની ખારડ ગેર ૧૦ આપની નનરાવવા આવ તેની ખારડ રોર ૧૦ આપની અને સામઠઆની ખારડ ગેર ૧૦ આપની આ પ્રથા હમેશ મુજબ ચાલુ છે તે કાયમ રાખવી

ઠરાવ ૬ હો.

રીતભાત ચુપી રહ્યાયા તેજ પખતે જનમા જે જે સ્ત્રી પુરુષ કે જાળદો હોય ગાડાવાળા બોરાના (મિપાછ) વગેરેને નરેકને ખારડ ગેર ૧ તથા શ્રીદળ નગ ૧ એક આપવું તેમ નહ તેા નીદળને બન્યે છુટા ૩ ત્રણ આપવા તોપણ ચાલેબળી પહેરામણી આપવાની રીત વગરાળને પાતીઉ અગરખુ પાવડી પછેડી અને વરના બાપ તથા માતાજીને પણ ત્રણ ત્રણ કપડા આપના બીજા પણ નજીકના સગાંધીઓને પણ યથા શક્તિ પહેરામણી કરવી એ માન્ય વિષે કેની કિમતના કપડા લેવા તે નીયમ નથી જેની જેની પોચ અને ઉમગ હોય તે પ્રમાણે આપે

ઠરાવ ૭ મો

મગપણુ ને નાનપણુમા યુયુ હોય અને તે છોકરો મોટો થતા બિન્દુ સ્પષ્ટ માલુમપડે અને એવું જણાય કે છોકરો નપુસક હોય આશ્ચર્યો હોય ગાડો હોય મુર્ખ હોય કોદેશ હોય રક્તપિત વાળો હોય અગર ક્યાંક નાશી ગયો હોય વટલી ગયો હોય તો કન્યાના બાપે જ્ઞાતિ પામે અરજ કરની અને જ્ઞાતિનો ધર્મ છે કે ઉપરની તમામ ચોક્કસી કરી ને લાયક જણાય તો તે મગપણુ તોડી નાખવું અને કન્યાના બાપને છૂટ આપવી જે બીજી કોઈ સારું ઠેકાણું જેમ્મ લા મગપણુ કરે પણ અગાઉ વર્ણવેલી ખોટોમાથી એક અથવા વધારે ખોટ ને કન્યામા દીકામા આવે તો તેના છૂટા છેડા થઈ શકે નહિ અને તે કોઈ જ્ઞાતિને પુછયા વગર બબરીથી છૂટા છેડા કરે તે જ્ઞાતિનો મુનેગર થાય—

ઠરાવ ૮ મો

દેવ જાતિથી કોઈ સ્ત્રી વગર સત્તાને મરણ પામે તો તેનાં માવિત્રો તરફથી મેળેલા વસ્ત્રાદિ કારાદિ (બગચો) તે સ્ત્રીના પિય-ગને (માવિત્રોને) પાછો આપવો પણ કદાચ જે કોઈ પણ સત્તાન હોય તો તે બગચો પાછો અપાય નહિ પણ પાછો આપવાને યોગ્ય હોય છતાં જે ન આપે તો તે સ્ત્રીના માવિત્રોએ જ્ઞાતિને અગજ કરની જેથી જ્ઞાતિ તેને યોગ્ય રીતે ન્યાય આપશે

કંઠાવ હ મો.

કાંઈપણ નાની અનુયાનું મરણ થાય તો માત્ર શુકલ પડનિજ કરી અગર બાહ્યણે જમાડવા પણ જરૂર જણાય તો જે સમધીએ આવે તેઓને માત્ર ઘત ખીચડી જમાડવી પણ જો મગણુ વૃદ્ધ વયનું હોય અને કાય કરવું તો દશા ને દિવસે માઝે સમધીએ આવે છે તેઓને સાજો ખીચડી તથા વૃત છટ જમાડવું અને એકાદશીને રોજ મવારના મિષ્ટાન તથા સાજો વૃત ખીચડી દ્વાદશીને (બાગમા) મેળપણુ તેજ પ્રમાણે જમણુ આપવું અને તેની પુત્રી તરફથી કાંઈ ખર્ચ કરે તો તે દોહીન કહેવાય છે તે એક વખત યા એ વખત જમાડ અગર ગરીબ હોય તો જેટલી પોચ હોય તે પ્રમાણે રોડડા પેમા નાતને આપે તે નાતીજાઓને ચીડી દીક વેચી આપવા વની કટલાક ઉમગવાવા ગૃહગ્ય છે તે તેગમાને રોજ શીરામણી કરાની પડીથી રળ આપે છે વધી જે જે સગા આવેલા હોય તેઓને ટીમણુ આપવું નાત મમગત જે તેડું હોય તો નાતના પટેલને પાવડી કારી ૧૦ દશ આપની તેથી ઓછી તો નહીજ વધારે તો ગમે તેટલી આપે તેવિષે નિયમ નથી વળી નાતનો ભાટ હાજર હોય તો તેને પણ યથાશક્તિ પાવડી આપની વળી સર્વ જ્ઞાતિ જનોએ કાય કરનાર આસામીને પાવડી બધાવની, એ ગશમ પ્રથમથી આવી આવે જે જે મોટા પુરૂષોએ મમજીનેજ કરેલ છે—

ઠરાવ ૧૦ મો

૭ માસી ૫૨સી શ્રીમંત (અધરણી) વગેરે માટે જગો પણ નિયમ નથી કાગળકે જેવી જેની શક્તિ તે મુજબ ખર્ચ કરે પણ કાઈ માગે ગૃહસ્થ હોય ને ઉમગથી જ્ઞાતિ તેડે તો તે પુગ પાંચ જમણુ આપે ને નાતને તેડા પ્રમાણુ લેવું દેવું કરે ત્યારે પટેલ તથા ભાટને પણ કાયદા મુજબ આપવું જોઈએ વળી જો નાતમા ૫૦ દીકં લાણી કરે તો પટેલ અને ભાટને લાણી બમણી આપવી વધી જોત્રની દુહિતા જે પગલેલી હશે તેને પણ બમણી આપવી જે ગામમા જ્ઞાતિનો મોટો મમવા છે ને ત્યાં કાઈ લાણી કરે તો જે જે દેવ સ્થાનો છે જેમકે વિષ્ણુ મદિગ સીરાલય-ક્ષેત્રપાલ વગેરેની પણ લાણી આપવી પડે છે તેમજ અન્ય જ્ઞાતિના મિત્રમડળ હોય તો પણ આપે છે—

ઠરાવ ૧૧ મો.

ગ્રોકરો યજ્ઞોપવિત દેવાને લાયક થતા જો આપવામા આવે તો જેટલા રોજ જનને જમાડવામા આવે તેજ માફક સબધી-ઓને જમાડવા પણ જો જીતે કાંઈ માગલીક પ્રમગ હોય તો કાઈપણુ જમણુ વગેરેની જરૂર નથી પણ તેવા પ્રમગ સીવાય જો કાંઈ યજ્ઞોપવિત આપે તો તેઓએ રીતમર સર્વ લાગા આપવા જોઈએ મમુરતા કરવા ગણપતિ જેમારવા વગેરે સર્વે કગવુ

જોઈએ વલી રિતમર જે સગાઓ ચાલે તેઓને ટીમણુ તથા ચાડીઝ વગેરે ને ચરો વગેરે આપવો તથા જે સગા સખધીઓ આવે તે વધાવુ આપે વળી જે જે આસામીઓનુ વધાવુ ગળ્યુ ન થટે તેમા થોડા પૈઆ ઉમેરી ને પાછુ આપવુ વળી નેથી નજદીકના જમાઈ દીકરીઓ વગેરે આવે તેઓને વસ્ત્રાલકારાદિ નવાજેશ કરવી જોઈએ છેવટ વિવાહના કાર્ય મુજબ કરવુ

કરાવ ૧૨ મો

કોઈ પણ સ્ત્રી ગાય ને તેને મતતિ ન હોય તો તેના પતિને હીસો (ભાગ) ભોગવવા તે માલેડ છે ને તેણીને ભાગે જે આવે તે તેને આપી દેવો પણ દૈવયોગે પ્લાહણોમા એવા વગ થોડા જ નીકળે પણ તે ભાગમા ઉદર પ્રણી જેટલુ એ ન હોય તો તેના દીઅર જેઠ કે કોઈ પણ કુટુંબિએ તેનુ પોષણુ કરવુ પણ તેઓ તેમ ન કરે અને વસ્ત્ર ગળ મપન ન આપે તો નાતના ગુનેગાર થાય ને તે બાઈએ જ્ઞાતિ પાસે કચિયાદ કરી જેથી નાત તેને વસ્ત્ર તથા ભરણુ પોષણુનો બદોબ્સ્ત કરાવી આપે

કરાવ ૧૩ મો.

—(૦)—

કોઈ પણ સારા ગુલરથને પરણે ધણી મુદ્દત થઈ જાય અને મતાન ન થાય અગર થઈ થઈને મરી જતા હોય અગર એવા બીજા ખાસ કારણુ ને લીધે બીજાવાગ પરણવુ હોય તો ચાર

જાતિ બધુએને ભેગા કરી તેઓને ડાગણુ સમજાવી પહેલી જીની સમતિ લઈ નાતની આજ્ઞા લેવી અને નાતીલાઓએ પહેલી સ્ત્રી વાસ્તે રોટલા તથા કપડા તથા રહેવાને જગ્યા અને ઘોડી રોડ અપાવી તેણીનું મન મનાવી ત્યાર પછી બીજી પગલુવાની આજ્ઞા આપવી પણ તેમા મહાળવાનું છે કે પહેલીને તો ગટલાનો બદોબસ્ત કર્યો પણ નેવગતિથી કદાચ બીજી પરણવા પછી તરતમા નિગધાર થાય તો તેણીના ગટલા છે કે નથી તેનો વિચાર પુરતો કરવો જોઈએ ને તેમ ન થાય તો એકને બચાવી બીજીને ખાડામા ઓરવી માટે તે પણ ચોક્કસ કરી પડી આજ્ઞા આપવી વણીક મુધરેલી નાતોમા બીજી પગલુવા વાસ્તે મળત મનાઇ છે જેમકે નાગર પારમી અગ્રેજ અને યુરોપના વણાખગ દેશોમા બધી છે એક વખત આસ્ટ્રીયાના ગજનો પુત્ર મરી જતા બીજી કરી તે માટે પેલી રાણીએ વણા અપવામ ન્યા પણ પછી તેઓના ધર્મગુઓએ સમજાવીને મરતી અટકાવી ડાગણુ તે મરે તો બીજી થાય માટે મનતા મુધી એક ઉપનામ બીજી સ્ત્રી નહિજ કરી એ ઉત્તમ છે

કરાવ ૧૪ મો

કદાચ નામ મુલ્યને મતતિ થતી ન હોય અથવા થઈને મરી જતી હોય અથવા કોઈપણ કારણમર અપુત્ર હોય અને વંશની જરૂર હોય તો તે ધણીએ સ્વકુટુબમાથી કોઈ છોકરો ત્તક લેવો અને નાતની આજ્ઞા લઈને પોતાનો વારસ કરાવવા તે લખતમા પોતાના લાયાત મગામરૂઢીઓ તથા છોકરાના પિતાની મહીઓ કરાવવી

જોઈએ અને હાથના વર્તમાન કાચના પ્રમાણે દંડબારી દંડનગમા
 મજબૂત કરાવવું જોઈએ અને તે છોડરો તેનો પર્ણ વારમ હકદાર
 હરે છે પણ લાયાતમા કાંઈ છોડરો ન મળે તો જ્ઞાતિમાથી જે મળે
 તે એજ રીતે કરવું પડી તે છોડગતી જનોઈ પળાવવું તથા લણા-
 વવું એ તેને ઝીર છે

હરાવ ૧૫ મો.

જે કાંઈ પુરુષ ધધા નિમિત્તે ક તોડગીપન અથવા મેજ દેરા-
 દન કર્યા અથવા યુરોપ, ચીન, જામાન, ટાન્સવાય, જગમાર વગેરે
 સ્થળોએ જાય અને મુમાડરી કરીને સ્વદેશ પ્રી આવે તો તે ધણીએ
 પ્રાયશ્ચિત કરવું દેહગુહિ ચદ્રાયન વગેરે રત્ન કરવા ભદ્ર કરાવવું ગમ્મ
 નપત્ જ્ઞાતિને ભોજન આપવું જે નાતની રક્ષમ છે તે પ્રમાણે પાચ
 ટક જમાડવું ત્રણ ખીચડી એ મીઠા જમણું તે ખગચ કરવામા એક
 જણ હોય અગર ચારથી પાચ ટક જમાડવાની પહેલ્ય ન હોય તો
 મીજે કાર્ધ સ્થળે નાત તેડુ હોય ત્યાં જવું અને ત્યાં નાત પાસે
 અગર કરવી તો નાત તેને ૧ થી ૨ જમણુમા ખુલામો કરી આપને
 એટલે કે જે ધણીને રિદેન (હિંદુસ્થાન બહાર) જવા વિચાર હોય
 તેને પહેલેથીજ વિચાર કરે તો જે આટલો ૬૩ મહન કરવો પડશે
 ત્યાર તે પગેશથી આવે ત્યારે તે સાથે તેના કુટુંબીઓએ તથા મગા
 નમનીઓએ તેનો સ્પર્શ કરવા નહિ

ઠરાવ ૧૬ મો.

કોઈપણ નીચ મનુષ્ય કન્યાનું એક હેઠાણે પેરાવાલ કરીને ઝાડ-
રીને બીજે હેઠાણે પેમાની લાલચે કે અણુમનાવને લીધે નાતની ગત
લીધા સગર જે પગણાવરો નો તેને સારાઈ કોરી ૧૦૦] એકહજાર
૬૩ તથા પગણનાગને કોરી ૫૦૦] પાચમોનો ૧૩ અને ઉભય આશા-
મીએને એક વપ પકિતથી દૂર ગમવા, પડી પણ નાતિવાલા-
ઓની મગ

ઠરાવ ૧૭ મો.

કન્યા દ્વારા બીજી નાતિમાથી કન્યા લઈ આવે તે કન્યાના
પીયર આચારવિચારમા સાગ હોય, અને ન ઉચ્ચ બ્રાહ્મણ અગર
આપના બેગમર હોય કે આપણાથી ચીપાતા હોય તો કાંઈ પણ
રગડત નહિ પણ તેથી નીચ જાતીમાથી કન્યા લેવીજ નહિ, અગર
કોઈ વિધવાને ઉપાડી આવે અને નાતિને ધો અગર અરુ નાતિની
બ્રાહ્મણ મિવાય જે કોઈ કન્યા લઈ આવે તો નાતિનો ગુનેગાર ફરે

ઠરાવ ૧૮ મો.

કોઈપણ માણસ બીડી ચુલમ કે હુકો પીતા પડડાય અગર
તો કોઈ જાણી જોઈને કોઈપણ ઉતરતી જાતી માથે ગ્રસ કે અધા-

જીનો વેવાર કરે તેનું જો નાતને પુગવાર થાય તો કોરી પગ પચાડ
દડ અને તેનો કોઈ પક્ષ કરે તો તે પણ શિક્ષાને પાત્ર થાય પણ
જો વિના સરતે સગતચુકથી જો કામ અને તો તે નિરઅપરાધી કે
તો તેણે માત્ર પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું

કાવ ૧૯ મો.

જો કોઈ જાણી જોઈને અભક્ષ્ય ભક્ષણ કરે મદિરા પાન કરે
અથવા કોઈ વેસ્થા તથા નીચતે પેર ભાજન કરે તેને પક્ષિત્થી છેડ
આપવો અને તેને ફરીથી પક્ષિત્તમા લેવા જોઈએ નરણું કે વર્તમાન
કાળમા અનેક ઉત્તમ જ્ઞાતિઓમા બટાવાગ અદરખાતેથી વધતો જાય
છે તે પ્રમાણે થવાથી એવો તો શજો લાગે છે કે તે માથે જોગજન
વહેવારથી જીજનની પણ બુદ્ધિ બ્રહ્મ થઈ જાય કે એવા નભવ જે
માટે પ્રથમનીજ તેઓને તજવા

કાવ ૨૦ મો

કોઈ જ્ઞાતિ કટક ઉત્પન્ન થાય ને ગરીબ નાનિજાઓને કાસી
તે પાસેથી લાય-સ્વત આઈ જાય, નાતમા રીટોડ પાડે તડ પા-
ડવાની કાશીય કરે અગર તડ પાડીને પોતે તડની થાય એવા શ-
ખને જ્ઞાતિ નરકથી ચારી શિક્ષા થતી જોઈએ નરણું કે એ પણ
મોટામા મોટો યુનેગાર છે તેને તો એવા ફેજે પહોચાડવો જોઈએ
કે તે ફરી તેની ખટપટમા ભાગ લે જ નહિ અને તેનો કટકો થઈ
ગયા બાદ ફરી ચારી પડાય તો તેને અમણી સબ કરવી

૨૧૧ મો.

આપણી જ્ઞાતિ કુચ દેશમાં બહુ ન થોડી છે તેથી પ્રમગે પ્રમગે એની તો અડચણો આવી પડે છે કે કન્યા મેળવવામાં અતિરાય અડચણ આવી પડે છે, જેથી ઘણાં કોઈ બરડા બારાડી દાક્ષાર નાગક-ગોહલવાડ વગેરે કેડાણેથી આપણા નાતીલા પગણી આવ છે પણ હમણાનો વખત બદલવાથી નાતે તે પ્રાતો બધ કરતા છે. આજથી હવે કોઈ ત્યાથી કન્યા લઈ આવશે તો નાતના ગુનેગાર થશે અને જે જે પગણી આવ્યા છે અને હાલ જેના ધર્મમાં એવી કન્યા મેળુ છે તો તેના પીયર માથે કોઈ જાતનો વહેવાર (અપરાધ) કરવો નહિ અને જે કુળે તે નાતનો ગુનેગાર થશે અને તે સ્ત્રીને પણ પીયર (માવિત્રે) મોકલવી નહિ અને કાચ કાઈ તે વાતપર લક્ષ નહિ આપે અને મરજી મુજબ વર્તશે તો તે શિક્ષા પાત્ર થશે

૨૧૨ મો.

૨૧૧ એકવીમમાંની અદર જે લખાણ થયું છે તે ઘણાંએને રચ્યો નહિ પણ તેનો ખુલામો આ પ્રકરણમાં આવી જાય છે જ્યારે આપણે શ્રીગ પદ્મણી ઉત્તર તરફ આવના લાગ્યા સારે આપણામાંથી અગીઆર અવટ કો (કુટુમ્બ)ના સાક્ષીઓ બુદ્ધ પડ્યા છે તે એની રીતે કે બ્યાન, બેશી, ફડકે, માપટ, એ ચાર અવટકના સાક્ષીઓ ગુજગતમાં રહી ગયા તે અલનાડ જાતિ કહેવાય છે તેનું હેવાનુર અળ તાંગાપુર મુરત અને ભરૂચ અને વડોદરા વગેરે

હેઠાણે તેઓના હાથમા હળને વગ છે અને તીલક, કાન્ડે ગગ્ગે દેવધર એ ચાગ અપટ ન્ના ખાલણે ઓદિચ્છમા મળી ગયા તેઓનું ગહેવાનું મ્થવ ગીહોગ પાટણુ અમદાવાદ જાલાવાડ વગેરે મ્થગોગે ઘણા ખાલણે છે—અને ભાગવત, ભાનુ, અને આચાર્ય એ ત્રણ અવટકા મુમર્જીશ્વરમા થાણા, પુના, સતારા, પોમવરાડી, ગાદામાદ અને સોલાપુર સુધી વગ્યા છે જેના પ્રજા પરા છ ત આપણી જ જાતિના) અને જેઓને કન્યાની જરૂર પડી જ, તો તે મ્થગેથી ફાડે પણ નાતીલો પરણી આવ તો તેને માટે નાતનો કાંઈ પણ વાધો નથી કારણ કે શાખા ગોત્ર અપટક મન મલતા કે પણ ત્યાંથી પરણી લાવનારે તે કન્યાના મામાપ તથા કુટુંબી બતાવના જોઈએ અને જો કાંઈ પરદેશથી આવ તો વિવાહ બદલ પોતાના સ્વકુટુંબી મમ ધીઓ મગાવડાલા કે નાતને ભાગન આપવું જોઈએ—

કુરાવ ૨૩ મો.

અમગત નાતિ માહેથી કાંઈ પણ નાતીલો નાન તેડુ કરે તો તે ધણીએ આ પુન્યક્રમા છાપેલી રીપ પ્રમાણે ચીડી કકાત્રી વખતી પણ વધારે કે ઓછી વખતી નહિ કારણ ઓછી લખવાથી નાતીલા રહી જાય તેનું મન નુખાય અને ન લખનાર ગુનેગાર થાય અને વધારે લખતી નહિ તેનું કારણ કે શ્રી કચ્છ દેશ મધ્ય કેટલાક ધર ઓખા તથા હાલાર તરફથી આતી વસ્યા છે જેઓ અસત આચાર વિચારમા બ્રહ્મ છે વધી આપણે કન્યાનું લેણુંલેણું પણ બધકીધેલું છે તેજ હેઠાણના તેઓ મહીરા અને લાજ તેનો બેટી નહેવાર છે ને

તે સાથે જ એકતા છે માટે ઈશ્વરી નાને તેઓ માથે ખીલકુલ
વહેવાર કરવો નહિ પ્રથમ તેમને એવો મવાલ કરવો કે તમો કોણ
છો તો જવાબ એવો મળશે કે જે માલણી તમે ઝક થઈ જશો તે
પછી તેને નામ પુછવા જેવી વધારે ખાતરી થશે, પછી પુછવું જે
તમે ક્યા કહેવાઓ છો તમારી સાખા ગોત્ર શુ છે એટલા સવાલ
પુછશે તો તમારી ખાતરી જ થશે કે એવી—દુર જ રહેવું છતાં
પણ આટલી છટ ગાખી કે કે કચ્છદેશમાં કોઈ કોઈ ગામોમાં તેમના
સગા છે જેથી કરીને તે લોકો પોતાના મગાઓને લા જમી આગે
અથવા તેઓના ઈશ્વરી સગા તેઓને જે જમી તેમાં નાત કાઈ હરજત
લેતી નથી કાગળ કે તેઓના મગા વહાલા પણ તેવા જ ધર્મ બ્રહ્મ છે,
આચારીશુ છે અને તેઓના નામ પણ વિચિત્ર છે જેથી કરી નાતને
બહુજ હીલુ લાગે જે આના પણ તમારા નાતીલા માટે જ તેને
તજવા પડ્યા કે આ ત્રીશમાં દરાવનું લખાણ કોઈ પણ દયાળુ
પુરુષને દયા ઉપજે માટે લાગે એવું છે ખરું પણ આખી નાતનું
બુદ્ધ થતું હોય તો થોડાનું ભલું નજ કરવું જોઈએ તે બાબત
પણ તેવા પુરુષો ને મતોપ ન વગેરે તો મને (અથજ્ઞાને) કાગળ લખી
પત્રદ્વારા ખુલાસો મગાવવો અગર ઈમડ મળવું તો મતોપ થશે —

આ પુસ્તક સવત ૧૯૬૪ ના ચેત્રસુદ ૯ ના કુભારીઆમાં
જ્ઞાતિ મમેલન એકઠું થયેલ સારે જ્ઞાતિ સમક્ષ કાયદા કાનુન સાખા
ગોત્ર અવટક વગેરે દરેક જ્ઞાતિ મધુઓને એકઠા કરી વાચી મલ
જાવેલ છે અને આગેવાનોએ મર્વ ઈશુય કરેલ છે

ૐ જ્ઞાંતિ

નંબર	ગામનું નામ	અવસ્થા	નામ	શર્મા
૧	ભુજપુર	રાસ્તે	ત્રીકમલ હરિગમ	દત્ત
૨	"	"	જગજીવન હરિગમ	"
૩	"	"	કગવજી હરિગમ	"
૪	"	"	ગણછોડ હરિગમ	"
૫	"	"	રામકૃષ્ણ પરીગમ	"
૬	"	"	ખરાશંકર ચત્રચુજ	"
૭	"	"	જાવજી નદગમ	"
૮	વડારા	"	હીરજી ભવાનજી	"
૯	"	"	ચના મકનજી	"
૧૦	સમગોત્રા	"	નયુ ભગવાનજી	"
૧૧	"	"	રૂપરામ ભગવાનજી	"
૧૨	મુઢા	"	ખીમજી નયુ	"
૧૩	ટોડા	"	નયુ મવાનામ	"

નંબર	ગામનું નામ	અવકાશ	નામ	શર્મા
૧૪	સાગીઆ	ગામે	નામજી મવાદાસ	દત
૧૫	લાખાપુર	,	પેલા નામજી કુવડ	,,
૧૬	દેશલપુર	,,	વતજી ભવાનજી	,
૧૭	કપાયા	,	તાલજી ભવાનજી	,,
૧૮	અખપુર	,,	ગાનજી ગધવજી	,,
૧૯	આધોઈ	,,	ભવાનજી તુલશીદાસ	,,
૨૦	શીતુગરા	,,	ગગાગામ વીશરામ	,,
૨૧	,	,,	જેગામ તુલશીદાસ	,,
૨૨	,,	,,	જેગામ ગામજી	,,
૨૩	,,	,	પ્રાણજીવન રામજી	,,
૨૪	,,	,,	ભના ગામજી	,,
૨૫	,,	,	નધુ ગામજી	,,
૨૬	,,	,,	નગ્જેરામ તુલશીદાસ	,,

નંબર	ગામનું નામ	અવરક	નામ	શર્મા
૨૭	ચીનુગા	ગરત	કુવનુ તુલશીદાસ	દા
૨૮	"	"	ભવાનુ તુલશીદાસ	"
૨૯	"	"	જગત્તવન તુલશીદાસ	"
૩૦	"	"	પુરુષોત્તમ વીરરામ	"
૩૧	"	ભાગવત	મગનલાલ કાળીદાસ	ભવ
૩૨	"	ગ્રા	વલ્લભ નાથુદાસ	દા
૩૩	"	ભદ્ર	ચીત્તનુ ભવાનુ	મોમ
૩૪	"	"	ભના ભવાનુ	"
૩૫	"	આસ	ગમતુ કમલનુ	ભવ
૩૬	ડા ડા	કુડક	પ્રાગતુ ગમતુ	"
૩૭	"	"	કાયાણુ ગમતુ	"
૩૮	કમળ	"	માધવતુ વીરનુ	"
૩૯	"	"	નયુ ભાણુ	"

નંબર	ગામનું નામ	અવતર	નામ	શર્મા
૪૦	બાલગાઈ	૩૩૬	લક્ષ્મીદાસ મેવડ	ભવ
૪૧	બડીઆ	,,	નયુ પ્રાણીવન	,,
૪૨	નુબપર	,,	હરિગમ મેવડ	,
૪૩	બનડીઆ	તિતક	માધવડ હરીગમ	વિશ્વ
૪૪	મંડિ	,,	નરભેરામ ભવાનજી	,,
૪૫	ખીડા	,,	ભવાનજી હરીગમ	,
૪૬	નાગયજુપુર	,	ખીમજી ભાણુજી	,,
૪૭	,,	,,	ધનજી ભાણુજી	,
૪૮	કુભાગીઆ	,	લાલજી ભાણુજી	,,
૪૯	ભોજપર	કાન્ડ	નરભેરામ વીંગમ	સોમ
૫૦	ખોખગ	,,	હીંગદાશ મકનજી	,,
૫૧	મેગડિ	બ્યાસ	પુરુષોત્તમ દેવરામ	ભવ
૫૨	,	કાન્ડ	રતનજી કેશવજી	સોમ

નંબર	ગામનું નામ	અવસ્થા	નામ	શર્મા
૫૩	આધોધ	ચીતલ	મોતીરામ ચુગરીગવ	સ્ત
૫૪	નગરકા	પડિત	ત્રીદમજી મેવાદાસ	મોમ
૫૫	„	„	હીરાગસ પ્રહલાદામ	„
૫૬	મગવાણા	માડલિડ	ગામજી નીયરામ	સ્ત
૫૭	„	„	માવજી નીવાગમ	„
૫૮	ગીંગવા	દેવધર	ભગવાનજી મુરાગજી	„
૫૯	મોથા ૧	„	મુદગજી દેવગમ	„
૬૦	„	„	મદાગમ દેવગમ	„
૬૧	„	„	પીતાબર મુગજી	„
૬૨	„	„	ચના મુગજી	„
૬૩	„	„	વાનજી નાગજીજી	„
૬૪	„	„	મગજી નાગજીજી	„
૬૫	„	„	ભીમજી નારાજીજી	„

નંબર	ગામનું નામ	અવસ્થા	નામ	શર્મા
	સ્વા	બાપાટે	મુગળ લક્ષ્મીદામ	મામ
૧૭	વિજાપુર	,,	વાલજી જેરામ	,,
૩૮	,	,,	મોનજી જેરામ	,,
૬૬	,,	,,	હરજીવન જેરામ	,,
૭૦	વગાડોઆ	,,	લાલજી ગમજી	,,
૭૧		,,	દામજી રામજી	,,
૭૨	મીનાજી	,	કાનજી ગમજી	,,
૭૩	માડવી	,,	લક્ષ્મીદામ મોનજી	,,
૭૪	,	,,	ડગનાથ તલકશી	,,
૭૫	,	,,	મુગગજી પીતાબર	,,
૭૬	મોર	,,	ગાવરામ તલકશી	,,
૭૭	માડવી	,	રણજીડ તલકશી	,,
૭૮		,	રતનરી તલકશી	,

નંબર	ગામનું નામ	અવસ્થા	નામ	શર્મા
૭૬	"	"	નાગજી તલકશી	
૮૦	શુદીઆલી	આપ્ટે	નુવરજી આત્માગમ	વિશ્વજી
૮૧		,	પ્રેમજી દેવગમ	,
૮૨	"	,	હીરજી નેવગમ	,
૮૩	"	,	પ્રાગજી વિગનજી	
૮૪	"	"	ગધવજી પ્રેમજી	"
૮૫	તુડા	"	પેના લક્ષ્મીગમ	,
૮૬	"	"	ગામજી લક્ષ્મીગમ	"
૮૭	વાડી	કાન્ડ	મુગરજી લીલાધર	મેગમ
૮૮	હાગપર	"	લાલજી લીલાધર	,
૮૯	"	"	નુદરજી વીશરામ	,
૯૦	ચાદગડા	આચાર્ય	ગોપાલજી ત્રોડમજી	દત્ત
૯૧	ગડા	,	ગોપાલજી લધા	"

નંબર	ગામનું નામ	અવસ્થા	નામ	શર્મા
૯૨	"	"	રતનજી લધા	"
૯૩	કેમ	"	બાલુ મુરાગજી	"
૯૪	"	"	રામજી લક્ષ્મીનાથ	"
૯૫	ટપર	આચાર્ય	દરસનજી મુરાગજી	સ્ત્રી
૯૬	"	"	જીવરામ મુરાગજી	"
૯૭	મોગીયા	ગ્રા	ભીરુરામ કાનજી	"
૯૮	"	"	કેશવજી કાનજી	"
૯૯	આમખીઆ	"	મેનજી પિતાબજી	"
૧૦૦	"	"	જીવરામ પિતાબજી	"
૧૦૧	ભુજ	નક્ષી	નરભગત કાનજી	"
૧૦૨	"	"	અમરજી કાનજી	"
૧૦૩	"	ગ્યામ	દામોદર વલ્લભજી (જદુરામ) પટેલ	ભવ
૧૦૪	ખેડાઈ	"	ગોકનદાસ દયારામ	"

નંબર	જામનુ નામ	અવટ ડ	નામ	શર્મા
૧૦૫	માધાપુર	ભાગવત	સુદરજી ખીમજી	ભવ
૧૦૬	ચીચામગ	ભેશી	સામજી વિશ્વગમ	દત્ત
૧૦૭	ચાંચા	ભટ્ટ	વેવા ત્રીકમજી	નામ
૧૦૮		,,	ગમજી ત્રીકમજી	,,
૧૦૯	,	,,	મડનજી ત્રીકમજી	,,
૧૧૦	ગઢદીરા	તેગી	લખમીનામ ભવાનજી	દત્ત
૧૧૧	બજન	ભાવ	માવજી હીનાનામ	મોમ
૧૧૨	ગુણગીચા	,	વેવા રંગનાથ	,,
૧૧૩		,,	મેવજી રંગનાથ	,,
૧૧૪		,	જગજીવન વેક્ષા	,,
૧૧૫		,,	ખીમજી ગધવજી	,
૧૧૬	,	,,	મુરારજી રાધવજી	,
૧૧૭	,	,,	માનજી રાવવજી	,

નંબર	ગામનું નામ	અવર ક	નામ	શર્મા
૧૧૮	„	આચાર્ય	હશ્વર કરસનજી	દત્ત
૧૧૯	નાગલપર	ભટ્ટ	મેવજી ભવાનજી	સોમ
૧૨૦	હટડી	આચાર્ય	ભવાનજી નરશી	દત્ત
૧૨૧	„	„	જગજીવન નરશી	„
૧૨૨	„	„	ગગારામ નરશી	„
૧૨૩	વીરા	„	ઝનજી હરિનારાયણ	„
૧૨૪	„	„	ગોવિંદજી હરિનારાયણ	„
૧૨૫	„	„	મુખરામ હરિનારાયણ	„
૧૨૬	મીનુગરા	„	ભગવાનજી હરિનારાયણ	„
૧૨૭	ગન્નાગ	„	ધ્યારામ હરિનારાયણ	„
૧૨૮	લાખાપુર	„	લાલજી હરિનારાયણ	„
૧૨૯	વીરા	„	કેશવજી વલ્લભજી	„
૧૩૦	રામપુર	„	લાલજી સુદરજી	„

ક્રમ	ગામનું નામ	અવરૂક	નામ	રામી
૧૩૧	„	આચાર્ય	મોતીરામ સુદરજી	
૧૩૨	„	„	જેઠાલાલ સુદરજી	
૧૩૩	„	„	ગોપાલજી મુદરજી	„
૧૩૪	„	„	પ્રભુ મુદરજી	„
૧૩૫	માડની	„	મજનજી પ્રાગજી	„
૧૩૬	રામપુર	„	ડાંગીદામ મુરજી	
૧૩૭	નવડ	„	લધા ખીમજી	દત્ત
૧૩૮	માથડ	„	ભગવાનજી નગભગમ	„
૧૩૯	મીણા	„	મુગરજી ડગસનજી	„
૧૪૦	ડીડાણ	„	ઝોધાજી સનાગમ	„
૧૪૧	પનાણા	„	લાનજી જીવરામ	„
૧૪૨	„	„	જગજીવન મુગરજી	„
૧૪૩	„	„	ભાણુજી મુરાજી	

નંબર	ગામનું નામ	અવતરક	નામ	શર્મા
૧૪૪	મોડવદર	આચાર્ય	મંગારામ જેરામ	દત્ત
૧૪૫	"	"	હરિરામ જેરામ	"
૧૪૬	અનરજાડ	"	નરશી જેરામ	"
૧૪૭	મેઘપર ગોબરા	કોપાધ્યાય	નથુ ખીમજી	"
૧૪૮	"	"	ભાણુજી પીતાબજી	"
૧૪૯	"	"	કુવરજી દયારામ	"
૧૫૦	"	"	જેરામ દયારામ	"
૧૫૧	મેઘપર (ખોરીયા)	જન	નથુ ભવાનજી	"
૧૫૨	"	"	મુગરજી કંયાણુજી	"
૧૫૩	"	"	પ્રેમજી કંયાણુજી	"
૧૫૪	"	"	લક્ષ્મી ખીમજી	"
૧૫૫	રાપજી	આચાર્ય	ઓઘવજી માવજી	"
૧૫૬	ભોજપર વાગડ	કાવડે	મુગજી વિશરામ	સોમ

શુદ્ધિ પત્રક.

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨	૧૯	વિભૂતીઓ	વિભૂતિઓ
૨	૨૦	અતીજ	અતિજ
૪	૪	તાપીરામ	પિતાબ ૨
૪	૧૧	સત્તાવાળી	સત્તાવાહી
૪	૨૩	આધિન	અધીન
૫	૨૨	શાત	શાતિ
૫	૨૪	મુક્તિ	મુક્તિ
૬	૫	અને	મને
૬	૧૬	મદ્રાણી	મદ્રાણિ
૭	૧	નાસ	નાશ
૭	૧૧	ક્રતા	કૃતા
૮	૨	અતે	અને
૮	૬	વેદાવટકે	વેદાવટકે
૮	૭	માસ્યવા	માન્ત્યવા
૮	૮	કાનામ્	કાશ્ય
૮	૮	નામાની	નામાનિ
૮	૧૬	નામાની	નામાનિ
૯	૭	પચ:	પૅવ
૯	૭	ગૌત્ર	ગોત્ર
૯	૮	રિગ્જનિતાશ્ચ	સ્તિપ્રથરાશ્ચ

६	६	मुख	वक्त्र मुख
६	६	रंवाध्री	रवाध्री
६	११	२धु	३गु
६	१२	गणुपती	गणुपति
६	१३	नामानी	नामानि
६	१४	जामदग्न	जामदग्न्य
६	१४	चाव्यन	च्यवन
६	१४	आप्तवान	आपन्वान्
१०	५	शाखाश्चलायनभवा	शाखाश्चलायनभवा
१०	६	विघ्नेश्वरि	विघ्नेश्वरी
१०	६	तदिया	तदीया
१०	१३	गणुपती	गणुपति
१०	१५	नामानी	नामानि
११	५	पंच	पच
११	५	शाखा या	शाखा तुया
११	६	गौय्यधि	गौय्यधि
११	६	कौथमी	कौथमी
११	७	पुजापरा	पूजापरा
११	८	गणपति	गणपति.
११	८	भैरव	भैरव
१२	१	भवा.	मवा
१२	२	गौत्र	गोत्र
१२	२	महति	महती
१२	३	यस्य	जस्य

१२	३	पुज्य	पूज्य
१२	४	इति	इति
१२	६	नदाभिदो	नंदाभिधो
१२	६	निगदीत	निगदित
१२	७	नामानी	नामानि
१२	८	स्वभर।	भर।
१२	१५	प्रवररर्ग	प्रवरर्ग
१३	१	करणेस्वर	क्रिणेश्वर
१३	२	देवऽ	देवो
१०	३	तदिया	तदीया
१३	४	नामानी	नामानि
१०	१२	इत्या	इत्या
१०	१३	श त्वा	शस्त्रा
१०	१३	माध्यन्दिना	माध्यन्दिनी
१३	१४	काव्यविका	काल्यविका
१३	१६	नामानो	नामानि
१४	६	पारासर	पाराशर
१४	६	देवि	देवी
१४	६	तेषामुमा	तेषामुमा
१४	७	इति	इति
१४	८	पुजन	पूजन
१४	१०	नामानी	नामानि
१४	११	भट	भट्ट
१४	१४	भुमा	भूमौ

१४	१४	भ्रवरवरा	बहुला
१५	४	पशुपती	पशुपति
१५	७	नामानी	नामानि
१५	१३	स्रगधरा	स्रगधरा
१५	१४	रितवरा	मितवरा
१५	१४	यजुरवेदिनः	यजुवेदिनश्च
१६	१	य लघु	अलघु
१६	१	तदियो	तदीयो
१६	२	समुदिष्ट	समप्रदिष्ट
१६	३	नामानी	नामानि
१६	६	अशितो	अशिता
१६	१३	पुजा	पूजा
१६	१४	नामानी	नामानि
१६	१६	गशुपती	गशुपति
१७	४	बुधा	बिबुधा
१७	७	सम्प्रदिष्टा	समप्रदिष्टा
१७	११	रित्ती	रिति
१७	१२	शर्मा	इत्तशर्मा
१७	१२	प्रहर	प्रवर
१७	१४	गशुपती	गशुपति
१८	८	शोमे	सोमे
१८	१३	गशुपती	गशुपति
१८	३	आष्टयित्य	आष्टेइत्य
१८	४	भ्ररा	वरा

१६	५	याता	ख्याता
१६	८	शर्मा	त्रिष्णुशर्मा
१६	९	आपटे	आपटे
१६	१०	गणुपती	गणुपति
१६	१५	इत्य	इत्य
२०	२	विघ्न	विघ्न
२०	३	शर्मा	सोमशर्मा
२०	७	चक्र	चक्र
२०	१४	शोम	सोम
२०	१४	वादभुक्त	वादमुक्त
१८	१२	शर्मा	सोमशर्मा
२१	१३	उद्गाधक	उद्गाधक
२१	१३	त्रलु	त्रलु
२२	२	कौडिल्य	कौडिन्य
२२	५	मिध	मिध
२२	६	कौडिल्य	कौडिन्यगोत्र
२२	७	कौडिल्य	कौडिन्य
२०	६	गणुपती	गणुपति
२३	११	इत्य	इत्य
२३	१८	वदना	वदन
२४	४	द्विजबरा	द्विजबरा
२४	९	स्वेतात्री	स्वेतात्री
२५	१	भाणु	भास
२५	१	अनवाणीये	अनवाणीये

२५	२	द्वित्या	द्वितिया
२६	३	आप्रबान	आपन्वान्
२६	८	आप्रबान	आपन्वान्
२७	११	बटुक	बटुक
२८	४	आगरिस	आंगिरस
२९	९	प्रभ्रवदन	प्रसन्नवदन
३२	१४	मान	माने
३३	८	भस्म	भस्म
३३	८	व्योम	व्योमे
३४	३	त्यरे	त्यारे
३८	१६	करिष्वे	करिष्वे
३९	६	नाम्पु	
४२	१५	शुतु	शुतु
४३	४	पिशातये	प्रशातये
४३	५	सिध्यर्थ	सिध्यर्थ
४३	५	सुराश्वरै	सुरासुरै
४३	६	अथे	अथ
४३	१६	नम	न मम
४४	१६	परश	परशु
४६	१९	वदनतर	तदनतर
५१	२	ईषे	ईषे
५३	१५	यज्ञा	यज्ञो
५७	४	अररप्ररस	अररप्ररस
५७	६	करवा	करवे

૫૭	૧૯	ધનાઢ	ધનાઢય
૫૮	૮	ચુદ્દી	ચુદ્દી
૫૮	૧૨	કચિા	કચિા
૫૮	૧૫	કન્યાની	કન્યાની
૫૯	૧૬	લગી	લગા
૬૦	૧	કાઠીવાળી	કાઠીનાળા
૬૦	૫	ખારાક	ખારેક
૬૦	૧૪	નહ	હિ
૬૧	૮	અગાઉ	અગાઉ
૬૧	૧૧	ગુનેગર	ગુનેગાર
૬૧	૧૪	મેળેલા	મેળેલા
૬૩	૨	અધરણી	અધરણી
૬૭	૯	પીયર	પીયગ્વાળા
૬૮	૪	ઠાવ	ઠગાવ
૬૯	૨૦	હેવાનુર	રહેવાનુ
૧૮	૧૦	વાશિષ્ઠ ઈદ્રપ્રમદ	આમરદ્રસુ

રથ મે પાને લખેલા ત્રણ શ્લોકોનો અર્થ

શ્રી કચ્છ દેશની અદર મુદ્રા નગરમાં રહેતા અને હાલ ભુજપુર
ગામની અદર ગહેનાગ અને જેણે ભક્તિથી ભગવતી મહાકાલીને
વશ કરી છે અને તેના ચરણમાં તત્પર ગહેવાથી શુદ્ધિશાલી એવા
જો દેવગમના પુત્ર હરિરામ શર્મા જ્યોતિ શાસ્ત્રના જ્ઞાનથી પરિપૂર્ણ
મતિવાળા સારા કર્મવાળા હતા તેનો મોટો પુત્ર વૈભરાજ નામે
ત્રિવિક્રમ પૃથ્વીમાં પ્રસિદ્ધ છે

શ્રી દ્રાવિડ કુલમાં ઉત્પન્ન થયેલી બ્રાહ્મણ જાતિમાં ઉત્પન્ન
થયેલ સેવક જ્ઞાતિના છે તેમણે બ્રાહ્મણોમાં અગ્રેસર સેવક સત્તાવાળા
બ્રાહ્મણોના ગોત્ર અવટક વેદ વિગેરેને જણાવનાર મધુર અને કામલ
શબ્દોથી ગમ્ય શ્લોકો કરેલા છે,

૭૬
આયુર્વેદિ અપૂર્વ ડોકેરાની રામબાણ દવા
નામે

ચંદ્રપ્રભા રસ.

આ દવા ડોકેરાપર અચુક છે કારણ કે તે ગેજપર માણસોએ આ દવાનો ઉપયોગ કરીને વણે લાખો વખત યથા ફતેહ મેળવી છે જેમ કે સવત્ ૧૯૩૨ની સાલમા કલકત્તામા ૧૬૩૬ ની સાલમા મુબઇમા, ૧૯૪૦ ની સાલમા હાણ પોમલવાડીમા અને ૧૯૪૮ ની સાલમા ૩૨૭ મુદરામા હજારો દરદીઓ 'ચંદ્રપ્રભા રસ' ના પ્રતાપથી આ વિકાળ રોગના પાંખાથી મુક્ત થયા છે જેથી તે જગત સુવિદિત છે આ રોગના ચાર દરજ્જા છે, જે નીચે પ્રમાણે અનુભવેલા છે

દરજ્જા પહેલો **મલમલ**—મોઢે મોળ કુટે, શરીર ભારી થાય, ઉલટી ઝરવા મરણ થાય, ચક્ર અને પેટમા ગડગડાટ થાય

દરજ્જા બીજો **વિષુચીકા**—ઝાડા, ઉલટી સુલ, ગોટાલા ચડવા, તરસ લાગવી અને ખામ થવી

દરજ્જા ત્રીજો **વિલબિકા**—ઝાડા ઉલટી બધમુત્ર, બધ, પેટનું ચડવું, બકવાદ કરવો, આંચકી થવી ગોટલા ચડવા, તડા

વેન થાય, અને બેશુદ્ધિ દરજ્જે ચોથા **હઠાલશક**—કાનમા કશારા બોલે ઝાતી અને પેટમા સોથો ભોક્યા જેવી થોડી વ્યાધી થાય બેચેનીરહે. આ સર્વ ચિન્હોપર દરદી લક્ષ આપતો નથી અને ચારથી ૬ ડયજા ભરી કાષ્ટવત્ પડી જાય છે, નેમાત્ર બેથી ચાર મીનીટમા તે માણસ મરણનેશરણ થાય છે

માટે આ રોગ વારંતે મારી એવી ખાસ લક્ષામણ છે કે ખીજ સર્વે દવાને એક બાબુ મુકી **“અદમ્ય રસ”**નો ઉપયોગ કરવામા આવે તો ૧ થી ૪ વખત દવા આપી કે દરદ સાત પડે છે એને જો પહેલા ખીજ દરજ્જામા એમ કરવામા આવે તો સો એ સો ટકા બચેજ પણ ત્રીજા દરજ્જામા રોગીઓમા સેકરે સાઠ ટકાજ બચે છે, અને જો ચોથા દરજ્જાપર પહોચે તો બચવાની આશા રાખવી વ્યર્થ છે કારણ કદાચ એ દરદ થયુ ને રદદને તેડવા જાય પણ ત્યા પહેલ્યા પહેલા દરદીને પ્રાણ ચાટયો જાય છે માટેજ આશા વ્યર્થ પણ જો અમારી દવા નામે **“અદમ્ય રસ”** વરમાજ હોય ને ડયકાભરે કે પીવરાવવામા, આવે તો ધણુ કરી બચે છે, તેમા પણ જો વખત લાગે તો દવા ગળે ઉતરેજ નહી જો આમોનીયા કાર્બોનિટ નાક પાસે ધરવામા આવે તો કદાચ ચાર મીનીટનો વિલંબ થાય તોપણ ચાલે વારંતે મારી ખાસ લક્ષામણ છે કે બ દવા દરેક સદ્ગુહસ્થોએ પોતાના ધરમા રાખવી અથવા ફળીઆમાના કાઢ સારા સદ્ગુસ્થે રાખવી કે જેથી તે દવા ખીજ ગરીબ માણસોને કામ આવી શકે કારણ કે જરૂર પડે તત્કાળ કામ આવી શકે પણ ને તેમ ન બન્યુ તો તેજ વખતે રાત્રે કે દિવસે અમારા દવાખાનામાથી તેવા ગરીબ માણસોએ દવા લઈ જવી

કારણ કે ગરીબ વર્ગને દવા વર્માદા મલે છે ગમે તે જ્ઞાતીનો હોય
તોપણ કોઈને મનાઈ નથી

ઉમર ૪૫	પાણી	દવા ટીપા
૪ થી ૬	તોલુ ૦૫	૨ થી ૫
૧૦ થી ૧૫	તોલુ ૧	૮ થી ૧૨
૨૦ થી ૩૦	તોલુ ૨૫	૧૫ થી ૨૫
૬૦ થી ૯૦	તોલુ ૨૫	૧૨ થી ૧૫

એ દવા લેતા જિલ્લો ન કરતા પહેલાંનું દરજ્જામાં પણ ન
મલે તો ખીજ દરજ્જામાં દવા પીવરાવવી જો પેટમાં ટકે તો બહુ
સાફ પણ દેવચોગે ઉલટીમાં નીકળી પડે તો તેજ વખતે એટલી
દવા પીવી દર ૦૫ થી ૩૦ થી દેવા કે દેતા રહેવી વાગ્યું કરી માત્ર ૦૫ થી
એક કલાક સુધીમાં તે મહાભયારી ગાત પડે પડે દર ત્રણ ત્રણ
ઘડાકે એકેકે ડોઝ આપવો તે બે દીનન ચાલુ રાખવી

પરેણ — સિધી ચોખા, સાડર, છત તથા પાણીની
કાજ કરી આપવી વળા ઉટ વૈદ્યોની સલાહથી મનુષ્ય અનાજ
બધ રાખે છે તે મોટી ભૂલ છે કાજ અવશ્ય આપવી પાણી
ગરમ કરી ઠારીને આપવું ઉપરની બામતનો વીચાર કરી
પુરતો બહોળસ્ત હરો તો કાલેરા જેવા દુષ્ટ રોગોને લેશ
માત્ર પણ ભય નથી

જો આ દવા વેળાસર લેવામાં આવે તો એક શીશી
માથી ચાર જણને આરામ થાય છે તેમ ખીજ દવા નામે

“વડવાનલ રસ” છે તે પશુ એજ દવાનો ભેદ છે તેની
 એકથી બે પુડીમાજ આરામ થઈ જાય છે તે પુડી ૦.૩ પાણીથી
 ખાવી તેની માત્રા છુટા ૧ લારની છે ત્રીજી દવા યુસ ઓફગમ
 નામની છે તેની ત્વચામા પિચકારી મારવાથી માત્ર ૭ થી ૧૦
 મીનીટમા આરામ થાય છે આ દવાથી કચ્છ મુદરામા સવત
 ૧૯૪૯ ની સાલમા આમરે ૫૦૦ માણસોને આરામ થયેલ છે
 ચદ્રપ્રભા રસની શીશી ઔસ ૧ ની કી મત ૩૦ ૧-૮-૦
 વડવાનલ રસ તોલા ૧ ની કી મત ૩૦ ૦-૮-૦

બહારગામના ઓર્ડરોપર પુરતુલક્ષ આપી વી પી થી
 મોડલીએ છીએ, પોસ્ટેજ ભુદુ

બનાવનાર,

વૈદ્ય ત્રીકમજી હરિરામ રામ્તે,
 કચ્છ ભુજપુર

દવા મળવાના ઠેકાણા,

વૈદ્ય ત્રીકમજી હરિરામ રામ્તે

કચ્છ ભુજપુર દવાખાનામા

વૈદ્ય જગજીવન હરિરામ રામ્તે

કચ્છ ભુજપુર દવાખાનામા

મી અમરશી ખીમજીની કુ પત્ની

ભુમામરજીદ મારકેટ, મુ અઈ નં ૨

